ئەو ئایەتانەی

سەرنجیان ڕاکێشام

عبدالله خاکی

ئەو ئایەتانەی سەرنجیان ڕاکێشام

بسم الله الرحمن الرحيم

ناسنامەی کتێب

ناوی پەرتووک: ئەو ئایەتانەی سەرنجیان ڕاکێشام

نووسینی: عبدالله خاکی

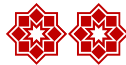
نـەخـشەسازیی بەرگ: اخلاص دیزاین

نـەخـشەسازیی ناوەوە: نووسەر

پێشکەشە

- بە باوك و مامۆستای خۆشەویستم کە بۆیەکەمجار فێری قورئانی کردم.
- بەوانەی تا لە ژیانن لە گشت کارو بارێکدا قورئان ئەکەنە چرای ڕێگایان.
- بەوانەی لە هەر کات و سات و شوێنێك بێ یادی قورئان ئەکەنەوە.
- بەوانەی ئاوات و هەوڵیان بڵاوکردنەوەی حوکمی قورئانە لە کۆمەڵگا.
- بەوانەی بۆ جارێکیش بێ ناویان لە نزاو دوعاکانیان هێناوم.

خاکی

پێشەکی نووسەر

الحمدلله الذي هدانا للإيمان، وشرفنا بالسنة والقرآن، والصلاة والسلام على من أنزل عليه الفرقان، هدى للناس وشفاء للصدور والأبدان. أما بعد

ئەم کتێبە بریتیە لەو ئایاتانەی لە کاتی خوێندنەوەی سەرنجیان ڕاکێشاوم، و بیر و هۆشیان بردووم، کاریگەر بوومە پێیان، بۆیە وویستم سەرنجی ئێوەی خوێنەریش بەڵای ئەو ئایەتە پیرۆزانە ڕابکێشم، و بەڵکو سوودی هەبێ بۆ دونیا و دواڕژمان، قورئان تەنها خوێندنەوە نیە بەبێ تێگەیشتن، بەڵکو ئەم قورئانە دەبێ لێی تێبگەی و وات لێ بکات، سنورەکانی حەرام و حەڵال، کوفر و ئیمان بزانی و شارەزابی، دەبێ وامان لێ بکات زیاتر ببینە بەندەی الله تعالی، و دوورمان بکاتەوە لە هەموو خوایەکی باتل و پوچ، دەنا خوێندنەوەی بە تەنها سوودی نیە.

ئەم کتێبە سەرنجت ڕادەکێشێ بۆ ئایەتانێکی پڕ لە جوانی و گەشبینی، وە ئایەتانێکی پڕ لەترس و وشیارکەرەوە، وە ئایەتانێکی پڕ لە هەڕەشە و تۆقاندن بۆ زاڵم و ستەم کاران، و ئایەتانێکی ئاگادارکەرەوە لە هەڵخەڵتاند بە دونیا و چۆنیەتی ژیان تێیدا، وە دەیان ئایەتی تری پڕ لە سوود و ئامۆژگاری، تێیدا نووسراون.

ئەم کتێبە بۆ کەسانێك کە بە دڵ و هەستەوە دەیخوێننەوە وانە و پەندی زۆری تێدایە، کە لەکاتی خوێندنەوەی چاویان دێنێتە گریان و دڵەکانیان فرمێسکی خوێنینی لێ دێنێ، بەهۆی کاریگەری ئایەتەکانی قورئان، هەر وەکو الله تعالى دەفەرموویێت: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُۥ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى ٱلسَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾[1]

واتە: بێگومان لەو بەسەرهاتانەدا، ئامۆژگاری هەیە بۆ ئەو کەسەی دڵ و ژیری هەیە، یان بەباشی گوێ ڕاگرێ و ئامادەش بێت دڵ و گوێی بداتێ. بۆیە خوشکی من برای ئازیزم، هیوادارم لە ناخی دڵتەوە ئەم چەند ئایاتانەی سەرنجایان ڕاکێشاوم بیخوێنیتەوە، و لەسەریان بوەستەو ماوەیەك بیریان لێ بکەوە، لێیان تێبگە، پشتیوان بە الله تعالى سوودێکی دەبێت، بۆ بەختەوەربوون و سەرفرازیت لە دونیا و دوارۆژ.

ئینجا لەم ڕۆژگارەی ئەمڕۆمان تاکە شت هەبێ پشتی لێکرابێ، تەنها قورئانە، موسڵمان بۆ هەموو شتێکی دونیایی، پارە و ژن و خۆشیەکان خەمیەتی هەوڵیان بۆ ئەدات، ناوەستێ تاکو بەدەستی دەهێنێ بەڵام، هیچ خەمی ئەوەی نیە قورئان فێربێ و لێی تێبگات و کاری پێ بکات، بیزانن ڕەحمەتتان لێ بێت قورئان تێگەیشتن و لێوردبوونەوە و کار پێکردنی

[1] - سورەتی ق ئایەتی: (٣٧)

دەوێت، ئەگەر سەرنج بدەین لە قورئان دا الله تعالی نەیفەرمووە: (أفلا یختمون) ئەوە بۆ خەتمی قورئان ناکەن! بەڵکو الله تعالی فەرموویەتی:

(أفلا یتدبرون) بۆ لێی وردنابنەوە.

(أفلا یعقلون) ئەوە بۆ مێشکیان بەکارناهێنن.

(أفلا تتفکرون) ئەوە بۆ بیرناکەنەوە.

(أفلا ینظرون) ئەوە بۆ سەرنج نادەن.

من دژی بیرۆکەی خەتم کردنی قورئان نیم جارێك و دوو جار و دەجار لە ڕەمەزان دا و غەیری ڕەمەزان، بەڵکوو دژی ئەو مامەڵەیەم کە لەگەڵ قورئان دەکرێت، کە وەکو مینگە مینگ خێرا بەسەریدا تێدەپەڕیت و یان دەیکەنە پێشبرکێ بزانن کامەیان زۆرترین خەتمی قورئان دەکات، بێ ئەوەی سەرنجبدەن و بیر لەو ئەمر و نەهیانە کە الله داوات لێدەکات، یان دوور لە تێگەیشتن لەو وانە و پەندانەی کە لە چیرۆک و بەسەرهاتنەی قورئاندا هەن بەڵکوو وەکو ڕۆمان و چیرۆکێک دەیخوێننەوە گەر تێی بگەن، گەر تێی نەگەن هەر هیچ، بەتەمای ئەوەیە کە لە هەر پیتێک دە چاکەی دەست کەوێت کە ئەمە وانیە، هەر چەندە ئەجر و پاداشتی خوێندنەوەی قورئان تەنها بۆ ئەو کەسانەیە کە کاری پێدەکەن و وە زۆر زیاتریشە لەوەی کە بۆ هەر پیتێک دە چاکە بێت.

کەوایە ژمارەی خەتمەکانی قورئان و یان زۆر خوێندنی هیچ سوودت پێ ناگەیەنێت گەر بەکردەوە یان قسە و فکر دژی قورئان بیت و هەمان ئەو ئیمانەت نەبێت کە الله لێتی دەیەوێت لە قورئاندا.

خوێندنەوە یەك ئایەت بە تێگەیشتن و کارپێکردنی زۆر باشتر و خێرترە لە خەتم کردنی دەجار گەر بەس بۆ خوێندنەوە بێ بەبێ کار پێ کردنی.

پێشەوا ئیبن تیمییە (بە ڕەحمەت بێت) دەفەرمووێ: بێگومان هەر کەسێك کتێبێك لە بەشەکانی پزیشکی یان ژمێریاری یان کتێبی تر بخوێنێتەوە پێویستە لەسەری ڕامێنێت لە مانا و واتاکانی, ئەو کەسەی قورئان دەخوێنێتەوە دەبێ چۆن تێڕابمێنێت بێگومان قورئان هیدایەتە, وە بە قورئان حەق و باتڵ, و خێر و شەڕ دەناسیت، مەبەست لە قورئان تەنها زانینی خوێندنەوە نییە بەبێ تێگەیشتن لێی.[1]

وە تێگەیشتن و ورد بوونەوە لە قورئان هۆکارێکە بۆ ڕێنمونی بوونی کەسەکە بۆ ڕێگای ڕاست، چونکە هەر کەس لە ماناو مەبەستەکانی ئایەتەکان تێ بگات، ئیلا بیروباوەڕی بۆ ڕێگای ڕاست دەگۆڕێ،

پێشەوا ئیبن تیمییە (بە رەحمەت بێت) دەفەرمووێ: هەر کەسێك تەدەبور لە قورئان بکات داواکەری هیدایەتە، چونکە ڕێگای هیدایەتی بۆ ڕوون دەکاتەوە.[2]

---

[1] - ـ بڕوانە: مجموع الفتاوی:٧/٧٤.

[2] ـ بڕوانە: الواسطیة; ٨.

وە سوپاس بۆ الله تعالی کە وای لێکردم ئایەتە پیرۆزەکانی سەرنجم ڕابکێشیێ، هەرجارێك خەتمی قورئانم کردووە، ڕۆژانە کە بەشەکەم خوێندۆتەوە، گەر ئایەتێک کاری لێکردووم و سەرنجی ڕاکێشاوم، لە موبایل سوڕەت و ژمارەی ئایەتەکەم ئەپاراست، دواتر سەرنج و تێرمانم لەسەر ئایەتەکان ئەنووسی، و ڕۆژانە لە پەیج و کەناڵەکەم بڵاودەکردەوە، بۆیە بڕیارمدا هەموو کۆبکەمەوە بیکەمە کتێب، بەڕاستی بیرکردنەوە و ورد بوونەوە لە قورئان تام و چێژێکی تایبەتی هەیە، ڕووح و دەروون ئارام دەکاتەوە.

پێشەوا تەبەری (بە ڕەحمەت بێت) دەفەرمووێ: سەیرم پێ دێت کەسێك قوڕئان دەخوێنیتەوە، بەڵام لێکدانەوەکان و ماناکانی نازانێ جا چۆن تام و لەزەت لە خوێندنەوەی دەکات.[1]

داواکارم لە الله تعالی ئەم کارەمان لێ قبوڵ بکات و لە ڕۆژی دوایی بمانخانە بەر شەفاعەتی قورئان،.

وە داوا لە دایک و باوکانی بەڕێز ئەکەم منداڵەکانیان لە بچوکیەوە ڕابێنن لەسەر فێربوون و خۆشویستنی قورئان، ئەو کات قورئان فێری ژیانیان دەکات، و دەبنە منداڵێکی چاکەکار، بۆیە بەڕاسی بەرپرسیارن لەسەر پەروەردەکردنی منداڵەکانتان!!

[1] - بڕوانە: معجم الأدباء: ٦٣/١٨.

له قیامەت لێ پرسینەوەتان لێ دەکرێت لەوەی منداڵەکانتان لەسەر قورئان و سوننەت پەروەردە کردوە، یان لەسەر گۆرانی و فیلم و زنجیره و یاریزان و تۆپی پێ!! بۆیه ئاگاداری قیامەتتان بن، دونیا کاتیه و بەیانی لێ پرسینەوەتان لێ دەکرێت، الله تعالی ئاقیبەت خێرمان بکات، امین.

اللهم اجعلنا من أهل القرآن الذين هم أهلك وخاصتك، يا ذا الجلال والإكرام

سێ شەمە/ ١١ ربيع الاول ١٤٤٥

٢٦/٩/٢٠٢٣

براتان: عبدالله خاکی

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ١

مرۆڤ لە بارو زروفێک ژیانی ناوەستێ، کە بەردەوام دڵخۆشبێ، یان خەم باربێ، سەرەرای ئەو هەموو بەخشش و نازو نیعمەتانەی الله تعالی کە پێی بەخشیوە، زۆر سپڵە و بێ وەفایە، گەر لە ژیان کەسێک چاکەیەکی لەگەڵ کردبێ لەبیری ناکەی و بەردەوام لە فکر و خەیاڵتە، کەچی پاک و بێگەردی بۆ الله تعالی، زوو بەرامبەر بەخششەکانی الله سپڵە و بێ وەفا دەبن، و بە یاسا و بەرنامەکەی ڕازی نابن و دژایەتی دەکەن، بە یاسا و بەرنامەی دەسکردی مرۆڤەکان ڕازی دەبن و عەڵمانیەت و دیموکراسی و شوعی و سۆشیالست و مارکس دەکەنە بەرنامەی ژیانیان، کوفرانە و سپڵەی و تەنها ئەوەنیە سوپاسی نازو نیعمەتەکانی الله نەکەی، بەڵکوو ڕازی بوون بە بەرنامەو ڕێسای مرۆڤەکان و قبوڵ نەکردنی ئیسلام ئەوپەڕی سپڵەی و بێ باوەڕییە، گشت بەرنامەکانی دونیا ئامانجیان تێرکردن و ڕابواردنی کۆمەڵە کەسێکە، و گشتی زووڵم و زۆرداری و بێ ڕەوشتی بەد ڕفتاریە، مرۆڤ دەبێ بەتەنها ئەو خوایە بپەرستێ کە ئەوی دروست کردووە و ئەی ژیەنێ و ئەی مرێنێ، بۆیە الله تعالی ڕوو دەکاتە مرۆڤەکان و پێیان دەفەرمووێ چۆن کوفرانەم دەکەن، لە کاتێکدا ئێوە بێ گیان بوون و ئێوەم هێنا ژیان و دەتان ژییەنم و دەتان مرێنم،

﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا فَأَحْيَٰكُمْ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾[1]

واته: خەڵکینه چۆن بێ بڕوا دەبن به الله لەکاتێکدا ئێوه بێ گیان بوون (له توێی خاکدا) الله (دروستی کردوون) و گیانی بەبەردا کردن، پاشان دەتانمرێنێت و دوایی زیندووتان دەکاتەوه، ئەوسا هەر بۆ لای ئەویش دەبرێنەوه.

کەوایه ئەو پەڕی جاهیلی و بێباوەڕییه مرۆڤ سپڵه و بێ وەفابێ بەرامبەر نازو نیعمەتەکانی اللەی خاوەن عەرش، دەبێ هەر ئەو بپەرستین و به یاسا و ڕێساو حوکمی ئەو ڕازی بین و تەنها ڕێبازی ئەومان قبوڵ بێ که تەوحیدە، بۆیه گەر ئەتەوێ له دونیا سەرفرازبی و له دواڕۆژیش بەهەشت پاداشتت بێ ئەوه تەنها ببه بەندەی اللەی خاوەن عەرش، دووربه له هەموو یاسا و بەرنامه دەسکرد و خوایه پوچەکان، دڵنیابه ئەوکاته له کاروانی سەرفرازن دەبیت.

[1] - سورەتی البقرة ئایەتی: (٢٨)

٢ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

براو خوشکان گومان لەوەدا نیە کە تێکرای مرۆڤ و گشت بونەوەرێک، الله تعالی خاوەنیەتی و هەر ئەویش دروستی کردووین، بۆیە مرۆڤەکان، هەریەکەو ڕەنگ و زمان و شێوەیەکن، هەیە، چاوی کوێرە، و هەیە گوێی نابیستە، هەیە کورتە باڵایە، یان درێژە، یان هەر شێوەی تر، یان کەسی وایە زۆر جوانەو خەڵک پێی وایە کەس لەسەر زەوی لەو جوانتر نیە،
﴿هُوَ ٱلَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي ٱلْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾[١]
واتە: تەنها ئەوە، بتوانێ لەمناڵدانی دایکتاندا هەرچۆنێ حەزبکا، نەخشەی سەروسیماو روخسارتان بکێشێ: یەکێ ڕەش پێس، یەکێ سپی پێس، یەکێ نێر، یەکێ مێ، یەکێ باڵابەرز، یەکێ کورتە باڵا، واتە: بەئارەزووی خۆی نەخشە دادەڕێژێ و گەلاڵەی هەموو شتێ دەکات جگە لەخۆی هیچ پەرستراوێکی تر نیە هەق بێت، هەرخۆیشی باڵادەست و زاڵە، زۆر کارزان و کاردروستە، هەمووشتێکی لەجێگەی خۆیدایە.

بۆیە پرسیار لە هەر کەسێک بکەی بە موسڵمان و غەیرە موسڵمان کە کێ مرۆڤی دروست کردووە، لە وەڵامدا ئەڵێت: خوای گەورە،

---

[١] - سورەتی ال عمران، ئایەتی: (٦)

کەوایە بێ عەقلی و جاهیلی ئەو پەڕی نەزانینە تۆ ڕەخنە لە شێوەی مرۆڤەکان بگریت و گاڵتەیان پێ بکەیت، شێوە و ڕووخسارەکان دروست بوونیان گشتی بەپێی خواستی ئێمە نەبووە، بۆیە مرۆڤەکان هەرچۆنێک لە ڕووی ڕووخسار جوان و ناشرین بن لای الله تعالی لێ پرسینەوەیان لێناکرێت، بەڵکو الله تعالی وای دروست کردووینە، بەڵام لە ڕووی ڕەوشت و ئەخلاق کێشە نیە گلەی لە ڕەوشت و ئەخلاقی کەسەکان بکرێت، کە بۆچی دزی و زینا و زمان پیسە، چونکە الله تعالی مرۆڤەکانی لەم ڕوویەوە ئازاد و سەربەست کردووە کە چاکە یان خراپە دەکات، چونکە لە قیامەت لێیان دەپرسێتەوە.

بۆیە بیزانن ڕەحمەتتان لێ بێت تەنها پاداشت لەسەر شتێک وەر دەگیرێت لای اللّٰه تعالی کە بەرو بومی ماندو بوونمان بێت، نەک شێوە و قەومیەت و نەسب و زمان کە بێ وویستی خۆمان بووە و بەڵکوو بە وویستی اللّٰه تعالی بووە.

کەوابوو لە الله بترسێ و ڕەخنە مەگرە لەزمان و قەوم و شێوەی هیچ مرۆڤێک.

٣ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ژیانی دونیا بۆ گاڵتە و گەمە دروست نەکراوە، کە مرۆڤ بیر بکاتەوە بەس ڕابوێرێ، و هەرچی شتی خۆشە نەفس حەزی لێیەتی بەدەستی بێنێ و ئیتر تەواو لێ پرسینەوەت لێ ناکرێ، ئینجا دژایەتی بەرنامەی دروستکەری اللهی خاوەن عەرش بکە، و هەرچی کوفر و نیفاق و خراپە و تاوان هەیە ئەنجامی بدە، زووڵم و زۆرداری و غەدر و ناپاکی لە خەڵکی بکە، بە کورتی ئەمە ژیانی کەسانی بێباوەڕە، بۆیە الله تعالی باسی سزاو ئازار و پاداشتی ئەم جۆرە کەسانەمان بۆ دەکات، لە ڕۆژی دوایی بۆ ئەوەی پەند و وانەی لێ وەربگرین و ڕێگای تەوحید و ئیمان بگرینە بەر، کە حاڵیان لە نێو چ سەختی و ناخۆشی و ئازار دایە، خراپترین سزا دەدرێن، لە نێو جەهەنەم کە پێستیان سوتێندرا دووبارە پێستەکەیان نوێ دەکرێتەوە و دەسووتێندرێتەوە، بۆ ئەوەی زۆرترین چێژی سزا ببینێ، هەروەکو الله تعالی دەفەرمووێت: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَ﴾[1] واتە: بێگومان ئەو کەسانەی بەئایەت و نیشانەکانی ئێمە بێ باوەڕن لەدوارۆژدا دەیانبەینە

[1] - سورەتی النساء ئایەتی: (٥٦)

ناو ئاگرێکی بڵێسەدارو گەرمەوە ئەیانبرژێنێ هەرجارەی کەپێستی جەستەیان داپلۆخاو سووتا چەند پێستێکی تریان بۆئەگۆڕین لەجێی ئەودا تاپتر ئەوسزایە بچێژن.

بەڵێ ئەمە حاڵی کافران و بێباوەڕانە کە لە دونیا غەرقی خۆشی و ڕابواردن بووبوون، بۆیە ئەم سزا سەختە ئەدرێن، کەوابوو ڕەحمەتت لێ بێ با لە ئێستاوە تاکو لە ژیانین ڕێگای تەوحید بگرینەبەر بۆ ئەوەی دووربین لە ناخۆشی و ئازاری ڕۆژی دوایی، ئێمە لە دونیا بەرگەی سووتان ناگرین، زۆرجار لەکاتی ڕوون گەرم کردن بۆ چێشت لێنان، دڵۆپەی زۆر بچوک بە پێستت کەوتووە ئازارەکەی چەندە زۆر بووە! ئەی دەبێ چۆن بێ کاتێ تەواوی لاشەت بسووتێ و دووبارە نوێ بێتەوە و بسووتێتەوە!

کاتێ ئەبینی لە دواڕۆژ حاڵی کافران چۆنە تۆش لەژیانی و بیرت هەر لای دونیا و خۆشیەکانی بێت، بەڕاستی شەرمەزارییە و ریسوابوونە بۆ ئێمە، ئەی خاکیان بەسەر تا نەمردوین فرسەتە با پەیمان بدەین تا لە ژیانین بۆ ڕەزامەندی الله تێبکۆشین، تاکو سەرئەنجام بەهەشت دەبێتە شوێنی مانەوەی هەمیشەییان..

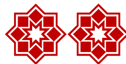
٤ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ژیانی دونیا گشتی بەخۆشی و ناخۆشیەوە بۆ تـاقیکردنەوەی مرۆڤەکـانە، گەر تۆ بەهۆی نەخۆشیەکەت بێ هیوابـووی لە ژیـان و واگومـان دەبەی ئیتر چاک نابیتەوە، یان ئاواتێکت هەیە و بۆت نەبووە، یان هاوسەرگیریت دواکەوتووە و هاوڕێکانت هەموو کردوویـانە، تـۆ بـێ هیـوا و بـێ ئەمەڵ بووی، یاخود منداڵت نەبووە و هەرچاوەڕێی، گومانێک لە دڵت دروسـت بووە و وادەزانی الله تعالی ئاگای لە حاڵ و خەمی ناخت نیە، ئەوە بزانە زۆر هەڵەی، بۆیە دەبێ موسڵمان ئەوە بزانێت کاروباری هەرچی بونـەوەرە لە دونیا، مرۆڤ و جن، ئاژەڵ و باڵندە، دار و بەرد، گیاندار و بـێ گیـان، هەرچی شتێک بوونی هەیە لەسەر زەوی و لە ئاسمان، هـەمووی لـە ژێـر فەرمانی اللەی خاوەن عەرشـە و بـۆ چاوتروکانێـک و سـاتێکی کـەمیش لێیان بێئاگا نییە و ئاگاداری ترپەی دڵیانە، ئەوەتـا الـلە تعـالی هیـوایەک ئەبەخشێ بە دڵە بێ هیواکان و باسی وەرینی گەڵای دارەکان دەکات، کە هیچ گەڵایەک بێ فەرمان و ئیزنی ئەو هەڵناوەرێ و ئاگاداریانە.

﴿وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا﴾[1] واتە: هیچ گەڵادارێکیش بێ ئاگاداری و فەرمانی ئەو ناوەرێت.

ڕەحمەتت لێ بێت بیزانە هەر بڕیار وایە لەم ژیانەی دونیا بڕۆین و کۆچ بکەین، هێندە خۆتانی پێوە خەمبار مەکەن خۆشبەختیەکانتان هەر بە تەنها بەم ژیانەوە مەبەستنەوە، ئایە سەر قاڵیەکانی ئەم ژیانە لەبیری بردووینەتەوە ژیانێکی نەبڕاوە چاوەڕێمانە لەدواڕۆژ کە بەهەشتی پڕ لە نازو نیعمەتە.

کەوایە گەر تۆ بەندەیەکی ڕاستگۆ و دڵسۆز بی لە جێبەجێکردنی فەرمان و نەهییەکانی الله تعالی، دڵنیابە ئاواتەکانت دێنێتە دێ، گەر ڕۆژێک لە تەمەنت مابێ، بۆ الله تعالی بژیی و خۆت ڕادەستی بکە و سوپاسگوزار بە لەسەر ناخۆشی و دڵتەنگییەکانی دونیا لەوەی دێتە ڕێت، خوایەک ئاگاداری هەڵوەرینی گەڵای داربێ چۆن ئاگاداری خەم و ئازاری ناخی تۆ نیە، کەوایە بەردەوام ئارامگر و سوپاسگوزاری الله تعالی بە تاوەکو سەرکەوتوو بی لە دونیا و دواڕۆژ و بەهەشت دەبێتە پاداشتت.

[1] - سوڕەتی الانعام، ئایەتی: (٥٩).

٥ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

خاوەنی گشت بونەوەر و زەوی و ئاسمان و تەواوی گیان لەبەران الـلەی خاوەن عەرشە، هەر خۆی دەسەڵاتدار و پادشا و خاوەن بڕیاری تەواوی بونەوەرە.

ئەگەر کەسێک لە ژیانی دونیا خـاوەنی سـعاتێک، خـانوویەک، ژنێـک، موبایل بێ، قبوڵ ناکات و ڕازی نیە هـیچ مرۆڤێـک لەگەڵ خـۆی بکـاتە هاوبەش، بزانە بۆ شتێکی کەم و بێ نرخ ڕازی نیە کەس بکاتە شەریک و هاوبەشی خۆی، پاك و بێگەردی بۆ اللـه تعـالی، ئەی چـۆن دەبـێ ئـێمە هاوبەش و شیرک بڕیار بدەین بۆ اللەی خاوەنی زەوی و ئاسمانەکان.

سەیر بـکەن اللـه تعـالی لە قورئـان دا ئاگـادارییەکی توونـد ڕووبەڕووی مرۆڤەکان و هەتا پێغەمبەرانیش (سەلامی الله تعـالی لەهەموویـان بێـت) دەکات، لەسەر شیرک و هاوبەشی، دەفەرموێت:

﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[١]

واتە: گەر یەک شیرکیان ئەنجام بدایە (هەر جۆرێکیان بێـت) هەمـوو ئەو کارانەمان پووچ و بەتاڵ دەکردەوە کە دەیانکرد.

---

[١] - سورەتی الانعام، ئایەتی: (٨٨)

بەڵێ الله تعالی ڕازی نیە بەو پەرستنەی تۆ کە بەو شێوەیە بیپەرستی و لەو لاشەوە لەسەر ڕێباز و بەرنامەی تری جگە لە ئیسلام بی، یان لەگەڵ شیرک و هاوبەشی کردنی هەر کەس و ڕێبازێک و شێخ و حیزب و فلان و فیسارێک لەگەل الله دا لە هەر بوارێک لەبوارەکانی عیبادەت و حوکم و ڕێباز و پشگیری و گوێڕایەڵی کردندا، ئەوە بزانە هیچ نرخێک بۆ کارەکانت دانانرێت و الله تعالی قبوڵی ناکات، هەرچەند بە جوانی و دڵسۆزی ئەنجامی بدەیت بزانە ئەم هەڕەشەیەی الله تعالی لە گشت پێغەمبەران کراوە بە پێغەمبەری خۆشەویستمانیشەوە ﷺ بەو هەموو کار و کردەوە و ئەزیەت و ئەشکەنجەیەی لە پێناو ئیسلامدا چەشتویەتی گشتی پوچەل دەکرد.

بۆیە ئاگاداربە کاروکردەوەت هەڵنەوەشێتەوە بەهۆی پشتیوانی و خۆشویستن و سەرخستنی بەرنامە و ڕێباز و کەسانێکی دوور لە دین، و لەبەرامبەریش الله تعالی بپەرستی و بەخوای خۆتی بزانی، باهەر بڵێی من خواپەرستم دڵنیابە الله لێتی قبوڵ ناکات، بەڵکو الله تعالی دەیەوێت هەر خۆی بەتاک و تەنها بپەرسترێ لە گشت ڕوویەکەوە پاک و بێگەرد ڕابگیرێت، چونکە سەرئەنجامی هاوبەش دانان و شیرک هۆکاری چوونە ئاگری دۆزەخ و بێبەش بوونتە لە بەهەشتی پڕ لە نازو نیعمەت.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٦

ژیانی دونیا الله تعالی بۆ تاقیکردنەوە دروستی کردووە، ئینجا ژیان تێیدا بردنە سەر کەم و کاتی و سنور دارە، کە تەمەن و ژیانی کەس نەزانراوە، بۆیە الله تعالی پێغەمبەران (سەلامی الله تعالی لێ بێت) و بەرنامەی ناردووە تاکو مرۆڤەکان پێیوە پابەندبن و بتوانن چۆن ژیانیان تێیدا ببەنە سەر، هەر بۆیە مرۆڤ ناتوانێ بێ بەرنامە ژیان لە دونیا بباتە سەر، تووشی سەرلێشواوی و گومڕابوون دەبێ، کە الله تعالی دونیای دروستکردووە، بەرنامە و پێغەمبەری بۆ ناردوون، تاکو لە وورد و درشتی گشت شتێک و حەڵاڵ و حەرامەکان مرۆڤەکان ئاگادار بکەنەوە.

بۆیە ئەگەر هاتوو مرۆڤ گوێڕایەلی یاساو شەریعەتی الله عزوجل نەبوو، ڕێی گومڕای گرتە بەر دوای ئەوەی پێغەمبەری ﷺ بۆهات، ئیسلامی بۆهات، قورئانی بۆهات، ئەوە الله تعالی لە دواڕۆژ ئاگری دۆزەخ دەکاتە پاداشتی، هیچ بیانو و عوزری بۆنیە.

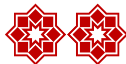
چونکە الله تعالی هەموو برو بیانۆی دەبڕی و پێ دەفەرمووێ، ئایە پێغەمبەرم ﷺ بۆنەناردی؟ بەڵگەی ڕوون و ئاشکرام بۆنەناردی؟

بۆچی باوەڕت نەهێنا و گوێدار نەبووی؟

﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَٱلْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ قَالُواْ شَهِدْنَا عَلَىٰٓ أَنفُسِنَا ۖ وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَشَهِدُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُواْ كَٰفِرِينَ﴾[1] واتە: ئەی کۆمەڵی جنیی و ئادەمیی! مەگەر هەر لە خۆتان (لەئادەمی) چەند پەیامبەرێکتان بۆ نەهاتن ئایەت و نیشانەکانی منتان بۆ بخوێننەوە ولە گەیشتن و دیمانەی ئەم ڕۆژەتان بترسێنن کاتێ هیچیان بۆ نامێنێتەوە ئەڵێن: بەڵێ ئەی پەروەردگار! شایەتی لەسەر خۆمان ئەدەین: بەڵێ پێغەمبەرانی تۆ هاتن و، نامەکەشیان گەیاندپێمان ژیانی دونیا سەری لێشێواندن و هەڵی خەڵەتاندن و شایەتیان لەسەر خۆیاندا کە بەڕاستی کاتی خۆی بێ باوەڕ بوون.

بەڵێ ئیتر مرۆڤ لە دوارۆژ شاهێدی ئەدات کە بەڵێ سەرپێچی کرد و گوێدار نەبوو بۆ فەرمانی الله تعالى، بۆیە سەرنجام دۆزەخ و ئاگر دەبێتە شوێنی مانەوەی هەمیشەییان، پەنا بەالله تعالى.

بۆیە براکەم بیزانە پێغەمبەرت بۆهاتووە، قورئانت بۆ هاتووە، لە دوارۆژ نەزانین عوزر نیە، تاکو زووە فریای خۆت بکەوە، خۆت شارەزای ئیسلام و تەوحید بکە، تاکو دووربی لە ڕێگای گومڕای و بەهەشت ببێتە پاداشتی نەبڕاوەت.

[1] - سورەتی الانعام، ئایەتی: (١٣٠)

٧ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ئـــەبێ ئێمـــەی موســـڵمان جیـــاوازبین لەکەســـانی دونیـــا پەرســـت و شوێنکەوتوانی حەزو ئارەزوو، بیر بکەینەوە لەوەی ئەم ژیانەی دونیـا کە ئێستا تێیدا ئەژین و خەم و بێتاقەتی بۆ نەبوونی خۆشیەکانی دەرئەبـڕین، کە کاتی و کەمە و ئاگادار کراوینەتەوە لە قورئانی پیرۆز، هەر لەو کاتەی کە ئادەم پێغەمبەر (علیه السلام) بە فێڵ و تەڵەکەی شەیتان هەڵخەڵەتـا و خوای گەورە فەرمانی کرد لە بەهەشت بچـنە خـوارەوە بـۆ سـەر زەوی و پێـــی فەرمـــوون: ﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾[1] واتە: هـــەتا ماوەیەکیش جێ و شوێنی ژیان و مانەوەتان لەزەویدا بۆ هەیە.

سـەیر بـکەن اللَّـه جـل جـلاله فەرمـوویەتی: ﴿وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾ واتە: بـۆ ماوەیەک و کاتێکی دیاری نەکراو لە زەویدا بمێننەوە، هیچ ڕۆژ و مانـگ و ساڵێکی دیاری نەکردووە کە مانەوەی مرۆڤ لە فلانە ڕۆژ کۆتـایی پـێ دێت، نەخێر بەڵکو فەرموویەتی: بۆ ماوەیەک.

ڕەحمەتتان لێ بێت بزانن توخوا شەرم نـیە بە خۆمـان ئەڵێـین موسـڵمان و دژایەتی و ڕق و حەسوودی و خیانەت و ناپاکی بەرامبەر یەکتر بکەیـن،

---

[1] - سوڕەتی الاعراف، ئایەتی: (٢٤)

بۆمان دەرکەوت اللّٰه تعالی فەرمـوویەتی: بـۆ مـاوەیەکی کەم و نەزانـراو مانەوەتان بۆ هەیە، ئەوجا بیست، چل، حەفتا، هەشتا، ساڵە ئەوە نـازانین چەندە بەڵکو کاتێکی کەمە و داهاتوومان هیچ دیار نـیە، ئەبینـین خـزم و هـاوڕێ و کەسـە نزیکەکانمـان بە جێـیهان ئەهلـێن، لە بەر چاومـان بـۆ یەکجاری وون ئەبن، ئەبێ ئاقڵ بین و ڕێگای ڕاست بەرنەدەیـن، چـونکە بۆمـان ڕوونکـراوە و ئاگـادار کـراوین ژیـانی دونیـا مـانەوەی کـاتی و نەزانراوە لە چ ڕۆژ و کاتێکدا گیانمان تەسلیمی خوای گەورە دەکەینەوە، گرنگ ئێمەی مرۆڤ عوزر و بیانومان بۆ نەمـاوەتەوە، پـێیان ڕاگەینـدراوە ئەم ژیانەی دونیا کاتیە و ماوەیەک تێیدا ئەژین و ڕۆژێکیش دێ ئەمرن.

﴿قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ﴾[١] ، واته: اللّـه تعـالی فـەرمووی: لەوێ دەژیـین و لـەوێش دەمـرن و لـەوێش دەردەهێـنرێن بـۆ وەرگرتنـی پاداشت و تۆڵەی ڕۆژی حەشرتان.

کەوایە دونیایەکی ئاوا کاتی شەرمە و جێگای داخە بـۆ کەسـانێک کە خۆمان پێ بەندەی اللّهیـە و دژایەتـی و دووبەرەکـی لە نێوانمـان هەبـێ، شەرمە ڕەزیل و حەسوود بین لەگەڵ یەکتر، ئەوپەڕی جـاهیلی و نەزانیـە بەرگری لە کـوفرو بێبـاوەڕی بکـەین، بۆیـە تـاکو زووە بـا بەتـەنها ببینـە بەندەی اللەی خاوەن عەرش، تا سەرئەنجام بەهەشت دەبێتە شوێنمان.

[١] - سوڕەتی الاعراف، ئایەتی: (٢٥)

٨ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

پێش هاتنی ئیسلام، مرۆڤایەتی لە ئەوپەڕی جاهیلی بوو، کەس خێرو خۆشی بۆیەک نەبوو، کەس لە کەس ئەمین و دڵنیا نەبوو، دزی، درۆ، زیندەبەچالکردنی کچان، و دەیان و سەدان خراپە دونیای ڕەشپۆش کردبوو.

بەڵام الله تعالى بە هۆی ئیسلامەوە ئیمانی خستە دڵی شوێنکەوتوانی و کردینی بە برا و یەک لاشە، بە جۆریك مەودای دووری نێوان هەر یەکێك لەو کەسانە چەندان کیشوەر بێت، بەڵام فیکرو بیروباوەڕ و دڵیانی بەستەوە بە یەکتر و کردینی بە یەك جەستەو قەڵایەکی پۆڵاین بۆ یەکتر، و هۆگریی و تەبایی خستە نێوان دڵەکان.

بەڵێ ئەم ئیسلامە ڕەحمەت و بەختەوەری بوو بۆ مرۆڤایەتی ئەگەر فەزڵ و منەتی الله جل جلال نەبوایە کە دڵە ڕەق و وشکەکانی بە ئیمان زیندوو کردەوە و هەموو موسڵمانانی کرد بە برا، ئەوە پارە و هەموو سەروەتی دونیا بەخشرابا بۆ ئەوەی نموونەی برایەتیەکی یەك جەستەیی لەم شێوەیە دروست بووبا ئەوە دروست نە ئەبوون.

هەروەکو الله سبحانه و تعالى بیری ئیمانداران ئەهێنێتەوە ئەفەرمووێت:

﴿وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ﴾[1]

واتە: دڵەکانیشیانی بەست بەیەکەوە، ئەگەر هەرچی دارایـی زەوی هەیـە، هەر هەموویت خەرج بکردایە تا دڵەکانیانت پەیوەند بکردایە بـە یەکـەوە، ئەوە نەتدەتوانی ئەو دڵانە پەیوەست بکەیت بەیەکەوە، بەڵام الله (بەهۆی ئـاینی ئیسـلامەوە) خۆشـی و برایـەتی لـە نێوانیانـدا بـەرپاکرد، چونکـە بەڕاستی ئەو زاتە باڵادەست و دانایە.

بەڵێ الله تعالی ئەفەرمووێت: گەر هەر چی شـت بەخشرـابا، هـیچ کـات برایـەتیەك لـەم شـێوەیە دروسـت نـەدەبوو لەسـەر زەوی، بـەڵام بـەهۆی ڕەحمەت و بەخششی ئیمانەوە برایـەتیەك ئەخاتـە نێـو مرۆڤانێـك دوور و نزیك هیچ خزم و خوێنێك لە نێوانیان نەبوو، کەچی لە پێناو الله بۆ یەکتر خۆشیان ئەکەنە قوربانی.

ئەمەیە گەورەی بەرنامەی ئیسلام و ئیمان، کە چۆن دڵەکانی هۆگری یەکتر کرد و ئارامی و برایەتی خستە نێوان ڕەش و سـپی، هەژار و دەوڵەمەنـد، بچووک و گەورە، بەڵێ ئەمەیە گەورەی دەسەڵاتی خوای خاوەن عەرش.

---

[1] - سورەتی الانفال، ئایەتی: (٦٣)

٩ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله تعالی کە ژیانی دونیـای دروسـت کـرد بـۆ تـاقیکردنەوە، ئینجـا دوو دەستەی لە مرۆڤەکان دیـاری کـرد، بەرەی حەق و بەرەی باتـل و پـوچ، کۆمەڵەی باوەڕدار و بێ باوەڕ، الله تعالی بەیەکتریان تاقی دەکاتەوە تـاکو حەق و ڕاستی و خوایەتی اللەی خاوەن عەرش دەربکەوێت کە پادشـا و دەسەڵاتداری گشـت بـوونەوەرە و هەر ئەو مـافی پەرسـتن و گـوێڕایەڵی کردنی بۆ هەیە، ئینجا الله تعالی دوو جێگا و شوێنی بۆ دیاری کـردوون، لە دواڕۆژ، بەهەشت بۆ باوەڕداران، و جەهەنەم و ئـاگری دۆزەخ بـۆ بـێ باوەڕان.

جیاوازییەکی زۆر هەیە لە نێوان باوەڕ و کـوفر لە دڵەکـان، سـبحان اللـه ئەوەندەی تێرامـاوم و بیـرم کـردۆتەوە ئـیمان و بـاوەڕ زۆر گەورەیە ئەگەر بەڕاستی لە دڵێک بچەسپێ ئەو دڵە وا لێدەکات لە هەرچی مرۆڤـی سـەر ڕووی زەوی نەترسێ، بەڵکو تاکە ترس لە دڵی تەنها ترسی الـلە تعـالی و سەرپێچی کردنی ئەوە، دەنـا لە هـیچ مـرۆڤ و خـاوەن هێـزە ناترسـێت، هۆکاری ئەم نەترسانەش بـاوەڕ و ئیمانـی بەهێـزە کە اللـه تعـالی لە دڵـی موسڵمانە ڕاستەقینەکان ئەچەسـپێنێ، ئەم ئـیمانە وا لەو کەسـە ئەکـات کە جگە الله تعالی هیچ کەس مردنی ئەوی بەدەست نیە، بۆیە ئەگەر سەیری

مێژووی ئیسلام بکەین ئەبینین کاتێک ئەهڵی حەق و ناحەق ڕووبەڕووی یەکتر بوونەتەوە هەمیشە کۆمەڵەی حەق سەرکەوتوونە بەسەر ئەهلی کوفر، گەرچی کوفر ژمارەی سوپا و هێزەکەی زۆرتر بووە، ئیمان وا لەو باوەڕدارە دەکات گیان فیدابێ بۆ سەرخستنی حەق و پەیامی ئیسلام. هەروەکو چۆن الله تعالی باس لە ئازایەتی و دلێری ئەهلی ئیمان دەکات و دەفەرموویێت: ﴿إِن يَكُن مِّنكُمْ عِشْرُونَ صَٰبِرُونَ يَغْلِبُواْ مِاْئَتَيْنِۚ وَإِن يَكُن مِّنكُم مِّاْئَةٌ يَغْلِبُوٓاْ أَلْفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ﴾[1] واتە: ئەگەر بیست کەسی خۆڕاگر هەبێت لە ئێوە، ئەوە زاڵ دەبن بەسەر دووسەد کەسدا، خۆ ئەگەر سەد کەس لە ئێوە هەبن، ئەوە بەسەر هەزار کەس لەوانەی کە بێ باوەڕن زاڵ دەبن. بۆیە هەرگیز مەترسن لە زۆری ژمارەی کوفر و کافران و لەوەی کەسانی بێ باوەڕ ببینن کە لوت بەرز و بەفیزن دڵنیابن لەکاتی ڕووبەڕووبوونەوەی ئەهلی ئیمان قاچەکانیان زەوی ناگرێ و ئەوەندە ترسنۆکن ڕووحیا لەسەر لوتیانە، چونکە دڵیان خالیە لە ئیمان و باوەڕ بە اللەی خاوەن عەرش بۆیە پیاوی ڕووبەڕووبوونەوە نین بەرامبەر بە ئیمانداره ڕاستەقینەکان، کەوابوو بیزانن سەرکەوتوون و پایەداری تەنها بۆ اللە تعالی پاشان پێغەمبەری ئازیز ﷺ و ئیماندارانە.

[1] - سورەتی الانفال، ئایەتی: (٦٥)

١٠ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

مرۆڤ زۆر لاواز و بێدەسەڵاتە، بە پچڕانی دەماری دڵـی، و لاواز بـوونی جگەر و گورچیلەکانی، ئەگەری مردنی بۆیەکجاری هەیە، الله تعالی بەم شێوەیە دروستی کردووە، ئینجا ژیـان و مـردن و لێـدانی دڵـی و تەواوی ژیانی لە ژێر فەرمانی الله تعالی دایە.

ئینجا موسڵمان لەم ڕاستیە تێگەیشتووە، کە هەموو شتێک لە زیان و چاکە بە ویســتی الــلە تعــالی یە، بـۆیە لە گشــت کاروبــارێکی ژیانیــدا خـۆی تەسلیمی الله تعالی دەکات، و بە جۆرێـک خـۆی ڕادەسـتی الـلە تعـالی دەکات، لە هیچ مرۆڤێک ناترسێ و حساب بۆ هـیچ شـتێک ناکـات، گەر الله تعالی وویستی چاکەی بۆت هەبوو، خەڵکی گشتی دژت بـن و بیـان ئەوێت زیانت پـێ بگەیەنـن، ئەوە هەرگیـز نـاتوانن، وە گەر الـلە تعـالی وویستی زیانێکت تووش بکات، ئەوە کەس ناتوانێ لای ببات لەسەرت.
﴿وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يُرِدۡكَ بِخَيۡرٖ فَلَا رَآدَّ لِفَضۡلِهِۦۚ يُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ﴾[١]

[١] - سورەتی یونس ئایەتی: (١٠٧)

واتە: ئەگەر الله تووشی ناخۆشی و زیانێکت بکات، ئەوە هیچ کەس ناتوانێت فریات بکەوێت و لەسەرتی لابەرێت جگە لەو زاتە، یاخود ئەگەر بیەوێت تووشی خێر و خۆشیەکت بکات، ئەوە هیچ کەس ناتوانێت بەری فەزڵ و بەخششی الله بگرێت، هەر کام کە بیەوێت لە بەندەکانی بەهرەوەر دەکات لە نازو نیعمەتەکانی.

بۆیە گەر تۆ کچێکی ژیر کەوتۆتە دڵت و ترست هەیە لە دەستی بدەی، بەهۆی خەڵکەوە، بەڵام کە الله ویستی لەسەر بێ بۆ تۆیە، ئەوە هەر بۆتۆ دەبێ دڵنیابە گەر هەموو خەڵکیش ڕێگربن، با شەو و ڕۆژ دژت بن و ڕێگر بن بێسوودە، چونکە کەس توانای ڕێگری نیە لە کاری الله تعالی، یان هەر ئاوات و کاری تر، بۆیە هەرگیز نەکەی خەم لەهیچ شتێکی ژیان بخۆی گەر تۆ بەڕاستی و پاکی خۆت تەسلیمی الله تعالی کردووە، دڵنیابە لە هەموو کاتە ناخۆشەکان سەرت دەخات، بەو مەرجەی تۆ بەندەیەکی مڵکەچ و گوێڕایەڵ و سوڵحاو بی بۆ گشت فەرمانەکانی.

کەوابوو ڕەحمەتان لێ بێت، بیزانن هەر ئاوات و خەم و ناخۆشیەکت هەیە، دەتەوێ بۆت جێبەجێ بێ، دەتەوێ شیفات بۆبێ، قەرزەکانت بدەیەوە، ئەوە تەنها ڕوو لە اللەی خاوەن عەرش بکە، تاکو لە دونیا بەختەوەربی، و لە دواڕۆژ بەهەشت ببێتە پاداشتت.

١١ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

دەبێ بزانین بەهەشت و دۆزەخ لە دواڕۆژدا پاداشتن بۆ ئەهڵی ئیمان و کوفر، ژیانی دونیاش فرسەت و هەلێکە بۆ ئەوەی کارو کردووەوەی تێدا بکەین، و بەدەم بانگەوازی ئیسلامەوە بچین، و لەو تەمەنە کەمەی بەشی هەر یەکێکمانە دەبێ ژیر و ئاقڵ بین بزانین لە پێناو چی و بۆچی ئەژین، بۆ ئەوەی لەدواڕۆژ پەشیمان نەبینەوە، چونکە پەشیمان بوونەوە لە دواڕۆژ بێسوودە، ئەوەتا الله تعالی بیری مرۆڤەکان دەخاتەوە و دەهێنێتە پێش چاویان کە پاداشتی چاکەکاران لە دونیا بەهەشتە، وە ئەهڵی بێ باوەڕ و خراپەکارانیش دۆزەخە، ئینجا باسی ئەوە دەکات بۆ ڕزگار بوونی کافر و بێباوەڕان لە دۆزەخ دونیا و ئەوەندەی تری دونیاش ببەخشرێ سوودی نیە و ڕزگاریان نابێت، چونکە لە دونیا الله تعالی پێغەمبەری بۆناردن قورئانی بۆناردن بەڵام هەر گوێدار نەبوون سەرەڕای ئەوەی زۆرترین نازو نیعمەتی پێ بەخشین، لە هێز و لەش ساغی، بەڵام ئەوان لە دژایەتی ئیسلام بەکاری هێنا، بۆیە دۆزەخ دەبێتە شوێنیان، پەنا بە الله تعالی.

﴿لِلَّذِينَ ٱسْتَجَابُواْ لِرَبِّهِمُ ٱلْحُسْنَىٰ وَٱلَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُواْ لَهُۥ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لَٱفْتَدَوْاْ بِهِۦٓ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمْ سُوٓءُ ٱلْحِسَابِ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ﴾[١]

[١] - سوڕەتی الرعد ئایەتی: (١٨)

واتە: بـۆ ئەوانـەی کە وەڵامـی بانگێشـتەکەی پـەروەردگاریان دایـەوە، لەرۆژی قیامەتـدا پاداشـی چـاکترو، بەهەشـتیان بـۆ هەیـە و ئەوانـەیش کەوەڵامی بانگهێشـتەکەیان نەدایـەوەو بڕوایـان نـەهێنا ئەگـەر تـەواوی ئەوەی لەزەوییدایە هی ئەوان بێت و ئەوەندەی تریشی لەگەڵ بێ هـەموو بدەن بۆ ڕزگاربوونی خۆیان لەسزاو بیانەوێت خۆیان بکڕنەوە، دەیـدەن و بەڵام لێیان وەرناگیرێ و ڕزگارنـابن ئەوانـە لـەرۆژی دواییـدا حسـابێکی سەختیان بۆ هەیە، و جێگایشیان دۆزەخە.

کەوابوو بیزانە تۆ ئێستا لە دونیـایەکی کە هـیچ نـرخ و بەهـایەکی نـیە لە دوارۆژ، بۆ ڕزگاربوونت لە ئاگر و سەختی دۆزەخ، ئەگەر تـۆ بەنـدەیەکی ڕاستگۆ ئەهلی تەوحید نەبووی، دڵنیابە تەواوی دونیا زێر و ئەڵماس بێ لە دوارۆژ سوودی بۆت نیە کە تەوحید ڕێبازت نەبوو، بۆیە بزانە ژیان کـردن لەم دونیایە یەکجارە، کە مردی خۆرت بۆ هەمیشە ئاوا دەبێ، بـۆیە نرخـی کاتەکانی ژیانت بزانە و خۆت شارەزای ئیسلام بکە و بەڵێن بـدە بە اللـه تعـالی کە ختـوکە و لێـدانی دڵ و گشـت جولانەوەیەکـت لە ژیـان بـۆ ڕەزامەندی ئەو بێت، تاکو بەهەشت دەبێتە شوێنی مـانەوەی هەمیشـەیت، بەئیزنی الله تعالی.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ١٢

ئەبێ بزانین بەخشش و نازو نیعمەتەکانی دونیا گشتی الله تعالی بەخشیویەتی بە مرۆڤەکان، تاکو بتوانن ژیان لەدونیا بەسەر ببەن، بەخۆشی و ناخۆشیەوە، ئینجا دونیا و ئەوەی تێیدایە موڵکی الله تعالی یە و هەر ئەو خاوەنیەتی.

بۆیە مرۆڤ و بەتایبەت موسڵمان دەبێ زۆر شوکرانە بژێری الله تعالی بکات لەسەر نیعمەتەکانی، ئەوکاتە الله تعالی زیاتری بەسەر ئەڕێژێ و هەم دڵ و دەروونی ئارام و ئاسوودە ئەکات، بەجۆرێک کە وابزانێت دونیا هەموو هی ئەوە، بۆیە ئەگەر موسڵمان سوپاس گوزار بوو لەسەر خۆشی و ناخۆشیەکانی ئەوکات الله تعالی لەکاتی ناخۆشی و سەختیدا لەبیری ناکات و بەهانەیەوە دێ ڕزگاری ئەکات لەو سەوختیەی بەسەری هاتووە، بۆیە نابێ خەم لە نەبوونی شتەکان بخوات کە ژنی نیە، و شووی نەکردووە، و سەیارەی نیە، یان نەخۆشە، موسڵمان دەبێ لە کاتی ناخۆشی و خەفەتی بەسەر دێ ئەبێ شوکربێ و ئارام گربێ، و لە ناخەوە پڕ بە دڵ سوپاسی الله بکات، کەسی نزیکی ئەمرێ ئارام بگرێ و ناشوکری و کوفرانەی الله تعالی ناکات، لە هەموو بارو زروفێک چاوەڕێی ڕەحم و میهرەبانی الله تعالی بکات، و یەقین و باوەڕێکی پتەوی هەیە بە خوایەکی خاوەن گشت بونەوەر لەو ناخۆشی و ئازارە ڕزگاری دەکات، و

ئاواتەکەی دێنێتە دیٚ، هەر بـۆیە اللـه تعـالی بیـری مرۆڤەکـان دێنێـتەوە بەوەی هەرکەس سوپاس گوزارو شـوکرانە بژێـوی نیعمەتەکـانی بکـات، زیـاتری پـێ دەبەخشـێ و هەرکەس سـپلەو کوفرانەشـی بکـات، سـزای دەدات. ﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾[1] واتە: ئەو دەمە کەپەروەردگارتان پێتانی ڕاگەیانـد کـە: ئەگـەر لەبەرامبـەر نیعمەتەکانمەوە سوپاسگوزاریی بکەن، ئەوا منیش نیعمـەت و بەخششـی خۆمتان بۆ زیاد دەکەم خۆ ئەگـەر بـێ بـاوەڕو سـپڵەو پـێ نـەزانبن ئـەوا بەڕاستی سزام زۆر توندو سەختە، لەوانەیە ئەو هـەموو نیعمەتانـەتان لـێ وەرگرمەوە.

کەوابـوو دوای هەر ناخۆشـی و هەواڵێکـی خەمنـاک، کەسـی نزیکـت لەدەست داوە، هاوسەرگیرییت نەکردووە، نەخۆشی و چاک نەبـوویتەوە، هەژاری و پارەت نـیە، هەرگیـز بـێ هیـوا مەبە و سـوجدەیەکی سـوپاس گوزاری بۆ اللەی خاوەن عەرەش ببە، لەسەر گشت ناخۆشیەک، ئەوکاتە دڵنیابە گەر یەک ڕۆژ لە تەمەنت مابێ اللـه تعـالی خۆشـیەکی وادەخـاتە ژیانت کە تەواوی خەمەکانت بیربچێتەوە، بۆیە لە ژیانت بڕیار بدە گشت کاتێک بەندەیەکی سوپاس گوزاربی بۆ ئەوەی لە دواڕۆژ یەکێـک بـی لە کاروانی نیشتەجێ بوانی بەهەشتی پڕ لە نازو نیعمەت.

[1] - سوڕەتی ابراهیم ئایەتی: (٧)

١٣ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

پاداشــتی کاروکردەوەانمــان لە دواڕۆژ بەهەشــت و دۆزەخە، ئەو کــارو کردەوانەی ئێســتا ئەیکەیــن، بەچــاک و خــراپ، ئەگەر بە پێــی فەرمــانی قورئان و سوننەت نەبێت، تەنهــا مانــدوبوون و بە هــیلاک چــوونە، بــۆیە دەبێ موسڵمان ژیر و ئاقڵ بێ، بۆ ڕۆژێک خــۆی ئامــادە بکــات، کە هــیچ کەس سوودی پێ ناگەیەنێت، هەموویــان پاکــانە بۆخۆیــان دەکەن، کە لە دونیا کەسی باشبوون، بە خەیاڵی خۆیان ڕزگاریــان دەبــێ بەوە پاکــانەیە، هەروەکو چۆن ڕۆژی وەرگرتنی کارتی خوێندکاران دێت، هەموویان پێش وەرگرتنی ئەنجامەکان باسی تاقیکردنەوەکە ئەکەن، ئەڵێن زۆرمان خوێند، یان لەفڵان پرسیار خراپ بووین، ئینجا دڵنەوای خۆیان ئەکەن، بەڵام ئەو کەسەی خۆی ماندو کردووە و خۆێندویەتی بەبێ تــرس و خەم چــاوەڕێ ئەکات، بۆیە الله تعالی لەم ئایەتە بیری مرۆڤەکان دێنێتەوە، باســی ڕۆژی دوایی دەکات، کە چۆن هەموویان لەبەر سەختی ئەو ڕۆژە خەمیــان هــیچ کەسێ نیە، نە باوک، دایک، منداڵ، خێزان، بەڵکو تــاکە خەمیــان ڕزگــار بوونی خۆیانە.

﴿يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾[1]
واته: رۆژێ دێ که هەرکەس لەبیری خۆیدایەو دەمەقاڵێ و بەرگری لە خۆی دەکات، بۆ ڕزگارکردنی خۆی، واتە: لەبەر سەختیی ئەورۆژەیە کەسی لەبیر نامێنێ و، جگە لە خۆیشی کەسێك نیە پشتیوانی لێ بکات هەموو کەسێکیش چی کردبێت بەڕێك و پێکی پاداش و تۆڵەکەی پێدەدرێتەوە و هیچ ستەمێکیشیان لێ ناکرێ.

کەوابوو ڕەحمەتت لێ بێت، تاکو لە ژیانی و نەمردووی تەوحید بکە ڕۆشنایی ڕێگاکەت و ئەم هەڵ و فرسەتە لە دەست مەدە بە کردنی کاروکردەوەی چاک و بەپێی قورئان و سوننەت، بۆ ئەوەی لە ڕۆژی دوایی یەکێک بی لەوانەی بەبێ ترس و خەم لەگەڵ کاروانی بەهەشتیان بەرەو فیردەوس هەنگاو دەنێن.

[1] - سورەتی النحل ئایەتی: (١١١)

١٤ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

مرۆڤـی ژیـر ئەبـێ بە ئەقـڵ بیربکـاتەوە، بـۆ ناسـین و شـوێنکەوتنی بەرنـامەکەی، بزانێـت کـامە یاساو بەرنـامە چـاکە و بەخـتەوەری ئەوی تێدایە، شوێنی بکەوێت، چونکە هیچ کەس لە دونیا بـێ بەرنـامە نـیە، بـۆ ئەوەی بەخۆشی و بەختەوەری بژیت دەبێ شوێن بەرنامەیەک بکەویـت، تاکو ڕێنمونی بکات کەچۆن بژیت و ژیانی بەختەوەربێ.

بۆیە لە دونیا بە غەیری ڕێگای تەوحید هیچ ڕێگا و ڕێبازی تر نیە حەق و ڕاست بێ و بۆ مرۆڤایەتی مایەیی ڕەحمەت و بەختەوەری بێت، دەبێ بیـر بکەینەوە بزانین دونیا کێ دروستی کردووە؟ کـێ ئەم ئاسـمان و ئەسـتێرەو زەوی و گیاندار و حەشـەراتەی دروسـت کـردووە؟ بەبـێ گومـان بیـرت دەچێ بۆ لای اللەی خـاوەن عەرش، ئەڵێـی هەر ئەو دروسـتی کـردووە، کەوایە بۆچی شوێن یاسا و بەرنامەکەی دەستی مرۆڤ ئەکەوی و شـوێن ئیسلامەکەی الله ناکەوی، بزانن الله تعـالی چەنـد بەڕەحـم و سـۆزە بـۆ مرۆڤەکان، هەتا بۆیان ڕوون دەکاتەوە کە تـاکە ڕێگـا حەق و ڕاسـت بـێ تەنها تەوحید و ڕێگای ئیسلامە، بۆیە فەرمان بە پێغەمـبەری پێشـەوا ﷺ دەکات بە خەڵکی ڕابگەیەنێت، کە تەنها بەرنامەی ئیسـلام حەق و ڕاسـتە دەمێنێتەوە و گۆڕانکاری بەسـەر نـایەت تـاکو قیـامەت هەر شـوێنی ئەو

بـکەون، و دووربـن لە ڕێگـای بەتـاڵ و پـوچ، کە مـایەی ناخۆشـی و تیاچوونە، ﴿وَقُلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَزَهَقَ ٱلْبَٰطِلُ إِنَّ ٱلْبَٰطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾[1]

واتە: ئەی پێغەمبەر ﷺ بڵێ: تازە وا هەق و ڕاستی -کـە ئـایینی پیـرۆزی ئیسلامە- هات و دەرکەوت و بەتاڵ و پوچ و ناهەق و شیرك و بێ باوەڕیی هەڵوەشاو نەما دیارە کە باتڵ وکاری ناڕەوا، بەشی هەر تیاچوون و تـەفرو توونابوو و نەمانە.

بۆیە گەر تۆ ئەقڵ و بیر و هۆشت هەیە، ئەوە شوێن ڕێنموونی الله تعـالی پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ دەکەویـت، چـونکە الـله تعـالی ڕایگەیانـد کە تەنها ئیسلام ڕێبازی حەقە مـایەیی خۆشـگوزەرانیە بـۆ مـرۆڤ، کەوابـوو دەبێ موسڵمان شوێن ئەم حەقە بکەوێت کە لە قورئان و سوننەت هـاتووە، ڕێگاکەی بۆ هـیچ خۆشـی و ڕابـواردنێکی کـاتی دونیـا نەدۆڕێنـێ، تـاکو دەمرێ بەهەموو شێوەیەک لەسەر ئەم ڕێگایە دەمێنێـتەوە تـاکو سـەرنجام بەهەشت دەبێتە شوێنی مانەوەی یەکجاری.

[1] - سورەتی الاسراء، ئایەتی: (٨١)

١٥ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله عزوجل لە قورئان باسی ئەو چەن گەنجە ئیماندارە دەکات، کاتێک لە بەر پاشا و دارو دەستەکەی ئیمانی خۆیان دەشارنەوە، و ئەچن لە ئەشکەوت ئەمێننەوە، ئینجا کاتێک کە ئەخەون الله تعالی ئەم گەنجانە بۆ ماوەی (٣٠٠) ساڵ لە خەو ئەهێلێتەوە، وەکو موعجیزەیەک بۆ نەوەکانی دوای خۆیان، ئینجا لە ئەشکەوتەکە وادەزانیت بەخەبەرن لەکاتێکدا بەخەوتویی ڕاکشاون، الله تعالی لاشەی گەنجەکان ئەم دیوو ئەو دیوی پێدەکرد و بەلای ڕاست و چەپیاندا هەڵی دەگێڕانەوە بۆ ئەوەی زەوی جەستەیان نەخوات و هەوای پاك لێیان بدات.

﴿وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ﴾[١] واتە: ئەو خەوتووانە ئەم دیو و دیویان پێ دەکەین بۆ ئەوەی لاشەیان تێک نەچێت بەلای ڕاست و بە لای چەپدا.

بۆیە بیزانە کاتێک تۆ بەڕاستی لە پێناو تەوحید و بیروباوەڕت تووشی دەیەها ناخۆشی و ئازار دەبی، نەک بۆ دونیاکەت، چەند گرنگە تۆ بۆ پارێزراوی تەوحید و ئیمانەکەت هەموو شتێکت قبوڵ بێت،

---

[١] - سورەتی الکهف، ئایەتی: (١٨)

هەروەک چۆن دونیا ویستەکان هەموو شتێک قبوڵ دەکەن بۆ پارێزراوی دونیایەکەیان، لەو ساتانە، لە ناو ئەو هەڵوێستە زیندوو و زۆر بەرزانە دەچیتە ژێر ڕەحمەتی الله ەوە، ئەوکات الله تعالی لە ووردترین شتەکانی ژیانت چاودێریت دەکات.

خۆی ئاگای لێت دەبێ لە بچوکترینی جوڵەکانت، سەیربکە تەنانەت خۆی وات لێبکات لە کاتی خەوتوویش ئەم دیو و ئەو دیوت پێبکات، تاکو تۆ سەلامەت بیت، ئەی دەبێ لە شتەکانی تر چەندە چاوی لەسەرت بێت، دواتریش بێ ئەوەی هەستی پێبکەی و پێی بزانی بۆ ڕێزێکی زۆر گەورە ئامادەت دەکات!

ئەی ئەوانەی بە دوای گەورەیی دەگەڕێن تەوحید بکەن بە ئامانجی ژیانتان، چونکە گرنگترین سەرمایەی ژیانە ڕێگاکەتان، بانگەوازتان هەر هەمووی لە سەرەتا و بۆ هەمیشە تەرخان بکەن بۆ تەوحید و یەکخواپەرستی، دڵنیابن گەروابکەن هەر ئێوە سەرکەوتوون.

١٦ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

لە ژیـانی دونیـا زۆرجـار خەڵکانێـک دەبینـی، خـاوەن پشـت و هێـز و عەشـیرەتن، کەس نـاوێرێ بەچـاک و خـراپیش باسـیان بکـات، نەوەک تووشی کێشەیان ببێ و بیکوژن، چونکە عەشیرەتەکە گشتی لەسـەر یەک بەجواب دێن، بۆیە دەبنە ستەمکار و خاوەن بڕیار، هیچ کەسێک بۆی نیە بێ پرسی وان پێی بجـولێنێ، ئیـتر ئەمە ژیـانی دونیـاییە، لەدوای نەمـانی حوکمی ئیسلام یەکسانی و عەدالەت بـوونی نەمـا، جیـاوازی کەوتە نێـو مرۆڤـایەتی، خـاوەن عەشـیرەت و قەوم زاڵ بـوون بەسـەر خەڵـک، لە دادگاکان سکاڵا و شکایەتی مەزڵوم و هەژارەکان تۆزی لەسەر نیشتووە و کەس بەجواب نایەت لەسەریان و زوڵـم و زۆرداری پەرەی سـاند، بەڵام زاڵـــم و ســـتەم کـــار و خـــاوەن پشـــت و پەناکـــانی دونیـــا بەیەک ئاگادارکردنەوەی الله تعالی گشت هێز و پشتیان تەفرو توانا دەبێ، ئەوەتا لە قورئانی پیرۆز اللـه تعـالی بیـری مرۆڤەکـان دەخـاتەوە، کە خۆشـی و ڕابواردن و زوڵمەکانیان تاکو سەر نیە و ئەگەڕێنەوە بۆ قیامەت بە تەنها و بێ کەس و پشت و پەنـا یەک بە یەکیـان بەرەو دادگـای پـڕ عەدالەت و یەکسانی الله تعالی بەڕێ دەکرێن، هەروەکو دەفەرموێت:

﴿وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا﴾[1] واتە: یەکە یەکەی ئەوخەڵکە بە تاك و تەنهایی دێت ئامادە دەکرێت لەبەردەم دادگای پڕ لە دادوەری خوادا.

بەڵێ ئەگەر لەدونیا لەکاتی تووش بوونت بە کێشە و ناخۆشی دڵت بە زۆری ژمارەی براو ئامۆزاو خزم و عەشیرەتت خۆشە، ئەوە بزانە لە دواڕۆژدا بەتەنهای و بێ کەس و پشت و پەنا.

کەوابوو ئەی براکەم ڕەحمەتت لێ بێت با تاکە شت لەدونیا دڵت پێی خۆشبێ ئیمان و تەوحیدەکەت بێ، کە مایەی سەرفرازی تۆن و چوونە بەهەشتی پڕ لە نازو نیعمەتە، بۆیە بۆی بژی و بمرە...

[1] - سوڕەتی مریم ئایەتی: (٩٥)

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ١٧

گەورەی ئیمان ئەوەیە مرۆڤەکان لە بەرزترین ئاستی گـومڕای دەگۆڕێـت، بۆ کەسێکی گوێڕایەڵ و ملکەچی فەرمانی اللـه تعـالی، ئـیمان بچێـتە هەر دڵێک، ئەو دڵە ئاوەدان و ڕووناک دەبێتەوە، ئەوەتا کاتێک موسا پێغەمبەر (علیه السلام) ڕووبەڕووی فیرعەون دەبێتەوە، تـاکو دەرکەوێـت کامەیـان لەسـەر حەق و ڕێبـازی ڕاسـتن، دارودەسـتە و خزمەتکـارانی فیـرعەون هەموو ساحیر و جادوکەرانیان کۆکردەوە.

پێیان گـوتن: کە موسـا و هـارونی بـرای سـاحیر و فێلبـازن و دەیـانەوێ فیـرعەون و گەڵەکەی لەو شـارە دەربەدەر بـکەن، بـۆیە بەسـاحیرەکانیان گوت: هەمووتـان بیـنە یەک دەسـتە و ڕووبەڕووی موسـا (علـیە السـلام) ببنەوە، ئینجا کاتی ڕووبەروو بوونەوەیان جادوگەران گوتیان: ئـەی موسـا یان تۆ دەستبەکاربە و دار عەسای خـۆت فـڕێ بـدە، یـان ئێمـە سـەرەتا دەست پی دەکەین و فڕێی دەدەین؟ ئینجا پێغەمبەر موسا (علـیە السـلام) فەرمووی: نەخێر ئێوە لە پێشدا دەست پێ بکەن، جا هەر دەستیان پێکـرد پەت و گوریس و دارەکانیان وا دەهێنرایـە بـەرچاوی خەڵـک وەک مـار بەخێرایی دەجولان بەهۆی جادوویانەوە.

پاشان پێغەمبەر موسا (علیه السلام) گۆچانەکەی (عساکە)فڕێی دەدات، بەفەرمانی الله تعالی هەرچی ئەوان کردوویانە لەسحرو جادووەکە لوش و قووتی دەدات، ئەم کارەی موسا پێغەمبەر (علیه السلام) بەلای ساحیرەکانی فیرعەون جێگای شۆک دەبێ، و ئەم دیمەنە دەبێتە هۆی ئیمان هێنانیان بە اللەی خاوەن عەرش، کاتێک فیرعەون ساحیرەکانی دەبینێ بەبێ پرسی ئەو ئیمانیان هێنا، تووڕە دەبێ لێیان و فەرمان دەکات دەست و قاچیان بە پێچەوانە ببڕنەوە، و بە دارخورمایان هەڵواسن، بۆ ئەوەی سزایەکی بە ئازار ببینن، بەڵام ساحیرەکان ئیمان چۆتە قوڵای دڵ ز ناخیان و حیساب بۆ قسەی فیرعەون ناکەن و لە هەڕەشە و سزای ناترسێن.

﴿قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِى جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَآ أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ﴾[1] واتە: فیرعەون گوتی: ئایا ئێوە هەر ئاوا باوەڕتان پێ هێنا پێش ئەوەی مۆڵەتتان بدەم و ڕازی بم؟ بەڕاستی دیارە موسا گەورە و مامۆستاتانە و هەر ئەو فێری جادووگەری کردوون، شەرت بێت دەست و قاچتان بە پێچەوانەوە بقرتێنم و هەڵتانواسم بەقەدی دارخورمادا ئەوسا چاک دەزانن کە کامان (من، یان خوای موسا) سزامان توندو تیژو بەردەوامە!

[1] - سوڕەتی طه، ئایەتی: (٧١)

بەڵـێ ئەمە گەورەی ئـیمان دەردەخـات کە پێشـتر چـۆن جـادوگەران خزمەتکار و کۆیلـەی فیـرعەون بـوون و خەڵکیـان چەواشـە دەکـرد، بـۆ فیرعەون و ڕێگای گومڕای، بەڵام کاتێک ڕاستیەکانیان بۆ ڕوون بـوویەوە و ئیمانیان هێنا بە اللەی خاوەن عەرش، لە هیچ سزاو ئازارێک نەترسـان، و بە فیرعەونیان گوت: چیت لەدەست دێت ئەنجامی بدە و کەمتر خـەمی مەکە، بەڕاستی تۆ هەر دەتوانیت ژیانی ئەم دونیایەمان لێ زەوت بکەیت، بەڵام توانـات بەسـەر ژیـانی دواڕۆژ نـیە، ئـەم ئازایەتیـەی جـادوگەران، هۆکاری ئەوە بوو شرینی ئیمان تێکەڵـی ڕووحیـان بووبـوو، بـۆیە لە هـیچ سزایەکی فیرعەون نەترسـان، ئەمەیە گەورەی ئـیمان مرۆڤەکـان لەو پەڕی خراپە و زووڵم و زۆرداری دەکاتە کەسێکی میهرەبان و بەسۆز، کەوابـوو هەمیشە داوای سەڵامەتی ئیمان و بەردەوام بوون لەسـەر تەوحیـد لە اللـه تعالی بکە.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ١٨

الله عزوجل لەم ئایەتە پیرۆزە بیری مرۆڤەکان دەهێنێتەوە، کە ئەم ژیانەی ئێستا تێیدان، لە ڕابواردن و خۆشی هەڵاو بەزمەکان بۆ هەمیشـەیی نـین، بەڵکو دەرگایەکمان لە پێشە کە، هەموو کەس دەبـێ پێیـدا تێـپەر بێـت و، ڕزگار بوون تێیدا مەحاڵە و ئەبێت ڕۆژێـک بەناچـاری ڕێـی ئەو دەرگـایە بگری و گیانت لە لاشەت جیا ببێتەوە، ئەوەتا الـلە تعـالی بە پێغەمـبەری ئازیز ﷺ ئەفەرمووێت و بیری مرۆڤەکان دێنێتەوە، کە هیچ کەس لەپێش پێغەمبەری پێشەوا ﷺ بۆ هەمیشە لە ژیان نەمـاوەتەوە، بـۆیە اللـه تعـالی دەفەرمووێ: ئەی پێغەمبەر ﷺ ئەگەر تۆ بمریت و دوای وەفاتت ئایە ئەو خەڵکە بەڕێزترن و گەورەترن کە نەمرن و بۆ هەمیشە لە دونیا بمێننەوە!

﴿وَمَا جَعَلۡنَا لِبَشَرٖ مِّن قَبۡلِكَ ٱلۡخُلۡدَۖ أَفَإِيْن مِّتَّ فَهُمُ ٱلۡخَٰلِدُونَ﴾[1]

واتە: ئێمـە پـێش تـۆ ژیـانی هەمیشـەیی و نـەمریمان بـە هـیچ کەسـێک نەبەخشیووە، جا ئایا ئەگـەر تـۆ بمریـت، (دوای مـەرگی تـۆ) ئـەوە ئـەو خەڵکە ژیانی هەمیشەیی دەبەنەسەر و نامرن؟!

[1] - سوڕەتی الانبیاء، ئایەتی: (٣٤)

بێگومان نەخێر دونیا بۆ پێغەمبەران نەبوو چۆن بۆ هەمیشە بۆ ئێمەی تاوانبار ئەبێت؟!

بۆیە گەر لەخۆشترین کات و سەفرە و ڕابواردن بوویت، با نەفست لە بیرێ نەچێ و بەو خۆشیانە هەڵنەخەڵەتێ کە تێیدایە و با بزانێ گشتی کاتی و بڕاوەیە، کەوابوو با هەمیشە بەندەی الله تعالی بین و بۆ ڕەزامەندی ئەو تێ بکۆشین، تاکو سەرنجام بەهەشت دەبێتە شوێنی مانەوەی هەمیشەیمان.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ١٩

حەق ڕاست و ڕوونە و هەرگیز مەیلی بۆ خواری و زوڵم و خراپە نیە و چەسپاو کاملە لەگشت ڕوویەکەوە، ئینجا ئەو حەق و ڕاستە ڕێبازی ئیسلامە، کە تاکو قیامەت ناگۆڕێ و هەردەمێنێ، چونکە اللەی خاوەن عەرش خاوەنیەتی، لەبەرامبەر حەق و ڕاستی ناحەق و بەتاڵ و پوچ هەیە، کە حەز و ئارەزووی مرۆڤە گومڕاکانە، الله تعالی حەق و ڕاستی بۆ موسڵمانان کردۆتە بەرنامە کە پابەندبوون پێیەوە مایەیی سەرفرازی و بەختەوەریانە، لە دونیا و دواڕۆژ، حەق ڕاست و روونە و دادوەر و عادلە باشترین یاسایە بۆ مرۆڤایەتی، بەڵام ناحەق و پوچ ئارەزووی نەفسی مرۆڤە گومڕاکانە دژ بە حەق و شەریعەتی اللە تعالی تێدەکۆشێ، حەق بەڕامبەر ناحەق هەمیشە لەسەرکەوتنە، بەڵام ناحەق ئارەزوی نەفسی مرۆڤی بێدەسەڵاتە بۆیە بەردەوام کێشە بۆ ئاژاوە دروست دەبێ، کوشتن، زووڵم، غەدر، تاوان، هەرچی ناخۆشی و نەهامەتی دونیا هەیە گشتی بەهۆی ناحەق و یاسای دەستی مرۆڤەکانە، هەر بۆیە اللە تعالی لەم ئایەتەی قورئان بۆ نیشاندانی بەڵگەی بەهێزی حەق و پوچی ناحەق بیری مرۆڤەکان دەبا بۆ شوێنکەوتنی حەق و پشتکردن لە ناحەق و پوچ، گەر حەق و ڕاستی شوێن ناحەق و ئارەزووی مرۆڤە بێباوەڕکان کەوتبا،

ئەوکاتە گشت شتێک تێک ئەچوو زەوی پڕ دەبوو لە خراپە و تاوان ئیتر شتێک نەئەما بەناوی ژیان، هەرەکو فەرموویەتی: ﴿وَلَوِ ٱتَّبَعَ ٱلْحَقُّ أَهْوَآءَهُمْ لَفَسَدَتِ ٱلسَّمَـٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ بَلْ أَتَيْنَـٰهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ﴾[١] واته: ئەگەر حەق و ڕاستی دوای هەواو ئارەزووی ئەوان کەوتبا، چۆنیان پێخۆشبا، هەق ئاوا بووبا بێگومان ئێستا سیستەمی ئاسمانەکان و زەوی و هەر دروستکراوێکیتریش تیایاندایە، دەشێواو تێکدەچوو، چونکە بوونەوەر لەسەر بناغەی دادپەروەریی و دادگەریی دامەزراوە، نەك بە ئارەزووی ئەوان بێت، چونکە هەندێ شت هەرچەند ناهەقی و ستەمیش بێت هەربەلای ئەوانەوە حەقە! کەچی ئەوان لەوە ڕوو وەردەگێڕن. ئێستاکەش لەپاش نەمانی حوکمی ئیسلام و زاڵ بوونی ناحەق و پوچ و یاسای دەسکردی گومڕاکان ژیانی مرۆڤایەتیان پڕکردووە لە کێشە و ناخۆشی و کوشتن، هەژاری و برسیەتی، چونکە کەسانی زاڵم و ستەمکار دەستیان گرتووە بەسەر خۆشیەکان، گشت شتێکیان داگیرکردووە، ئەمەش ئەوپەڕی ناحەقی و خراپەکاریە، بەڵام حەق و ڕاستی و شەریعەتی ئیسلام مایەی ڕەحمەت و میهرەبانین بۆ تەواوی دروستکراون، بۆیە گەر خۆشبەختی و ئاسوودەیتان دەوێ تەنها شوێن حەق و پەیامی تەوحید بکەون، دڵنیابن سەرفراز دەبن لە دونیا و دوارۆژ.

[١]- سورەتی المومنون ئایەتی: (٧١)

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٢٠

مرۆڤەکان کە خۆیان بە موسڵمان دەزانن، ئەوانەن کە تەسلیمی حوکم و فەرمانی الله تعالى پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ دەبێت.

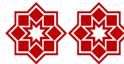
ئینجا ئەو موسڵمانە دەگەڕێت بەدوای حوکمی الله تعالى و ڕێنمونی ڕەسولەکەی ﷺ، کاتێك فەتوایەکی بوێت لەهەر مەسەلەیەکی دینیدا، بە نموونەی پاک و خاوێنی و نوێژ و ڕۆژوو و حەج و زەکات، حیجاب و باڵاپۆشی یان کاروبارێک و بابەتێک کە پەیوەندی بە شەرعەوە هەیە، ئەم فەتوایەی وەردەگرێت کە بەڵگەی قورئان و سوننەتن، نەك لەخۆیەوە و بە پێی حەزی خۆی کارەکە بکات بەڵکو دەگەڕێت بەدوای ڕێنمونی پێغەمبەرەکەی ﷺ و پرسیاری لەبارەوە دەکات، جا کاتێك پێی گەیشت دەستی پێوە دەگرێت و کاری پێدەکات و دەیکاتە نور و ڕووناکی چاوەکانی هەرچەندە هەرچی مرۆڤی سەر زەوی هەیە دژایەتی بکات، ئەو هەرگیز گوێ بە قسەی ئەهلی فەساد و ئەهلی هەواو ئارەزوو ناگرێت، چونکە ئیمانداری ڕاستگۆ کاتێك پێیان گوت الله تعالى پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ وا دەفەرموێت یەکسەر ئەڵێت چی یانی خوای گەورە پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ وای فەرمووە؟ بەڵێ وای فەرمووە یەکسەر دڵی ڕائەچەڵکێ ئەڵێت تەواو بیستم و گوێرایەڵ بووم،

ئایا هەرگیز الله تعالی ئەمری پێکردووین کە جگە لە رسول الله ﷺ پابەندی قسەی هیچ کەسێکی تر بین؟!

نا بەگەورەیی الله کە پێغەمبەری ﷺ بەحەق ناردوە، بەڵکو فەرموویەتی: ﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾[1]

واتە: کاتێ بانگی بڕوادارەکان دەکرێن بۆلای فەرمانی خوای گەورە پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ بۆ ئەوەی لەنێوانیاندا داوەری بکا هەر ئەمەیە کە ئەڵێن: بیستمان و گوێڕایەڵین بۆ هەموو فەرمانێکیان، هەر ئەوانەشن سەر فرازو سەرکەوتوو.

جا گەر تۆ ڕاستیت دەوێت ئەوە باش بزانە کە لە دینەکەتدا یان تەنها و تەنها شوێنکەوتەی الله تعالی پاشان رسول الله ﷺ دەبیت یان شوێنکەوتەی فلان و فیسار و گروپ و شێخە دەبیت، ئینجا بەهەشت یان ئاگری دۆزەخ، بەشوێنکەوتن و گوێڕایەلیت بۆ قورئان و سوننەت یان پشت کردنت لێیان هەڵبژێرە.

[1] - سوڕەتی النور، ئایەتی: (٥١)

٢١ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله تعالی کە مرۆڤەکانی دروست کردووە، گشتی لەیەک تـوخم و مـادە هێناوەتە بوون، هیچ کەس جیاوازی نیە بەسەر ئەوەی تـر، هەمووـمـان لە خوێن و ئێسقان و پاشەڕۆ پێک هاتووین، بـۆیە ئەگەر لە دونیـا خـاوەنی هەر پلەو پایەک بووین نابێ خۆمـان لـێ بگـۆڕێ و فیـز و کیـبر بکەیـن بەسەر خەڵکی، ئەوەتا پێغەمبەری الله سولەیمان (علیه السلام) بەو هەموو دەسەڵاتەیەوە کە الله تعالی پێی بەخشی بوو، کە جن و ئاژەڵ و باڵنـدەی لەژێر دەستی بوو، زمانی هەموویانی دەزانی و لێیـان تێدەگەیشـت، بـزانە کاتێك نامە دەنووسێت بۆ شاژنە موشریکەکە چی تێیدا دەنووسێت:

﴿إِنَّهُۥ مِن سُلَيۡمَـٰنَ وَإِنَّهُۥ بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ﴾[١] ، واتە:

بێگومـان نـامەکە لـە سـولەیمانەوەیە و بـە نـاوی خـوای بەخشـندەی میهرەبانەوە.

ڕەحمەتت لێ بێت سەیری ئەم برگەیە بکە ﴿إِنَّهُۥ مِن سُلَيۡمَـٰنَ﴾ تەنها ناوی خۆی بەبێ هیچ لەقەب و پلەیەك!!

لە نامەکەدا نا نووسێت: لە سولەیمان پێغەمبەری خواوە بۆ ...!

[١] - سورەتی النمل ئایەتی: (٣٠)

لە سولەیمان پاشاوە بۆ...!

کەچی بەداخەوە ئێستا کابرا دوو دێـر پێشـەکی بـۆ کتێبێـك دەنووسـێت، شەش دێر باس لە عەشیرەت و قەوم و دکتۆرا و پرۆفیسۆریەتی و سەرۆك بەشی فڵان زانکۆ و وانە بێژ لە فیسار زانکۆ و مۆڵـەت پێـدراو لـە فـلان زانستدا و.....هتد دەکات!!!!

بۆیە گرنگ نیە بـۆ موسـڵمانی ژیـر و ئاقـڵ نازنـاو و لەقـب و بڕوانـامە و ناوبانگ ئەوەی گرنگە تەنها بەندەی الله تعـالی بیـت و بەس ئەوەی تـر هەموو بێسوودە.

کەوابوو نەکەی هەڵبخەڵتێـت لەم ژیـانە کەمە و کـاتیە بەردەوام بەنـدەی الله تعالی بە بەهیچ شێوەیەک دین و عەقیدەو بیروباوەڕت نەدۆڕێنـی بـۆ دونیایەکی کاتی، تاکو بە ئیزنی الله لە دواڕۆژ بەهەشتی فیردەوس شـوێن و مەکانت بێت.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٢٢

کافر و موشریکانی قوڕەیش نکۆڵیان لەوە نەدەکرد کە دینی ئیسلام هیدایەت و ڕێنیشاندەرە، بەڵکو دەترسان لەوەی کە ئیمان بهێنن و واز لەبت و خودا پووچەکانیان بهێنن، ئەوکات خەڵکی بدات بەسەریاندا، تووشی مردن و لەناوچوون ببنەوە، و خۆشی دونیا لەدەست بدەن، بەڵام الله یان لە بیر چووبویەوە وە بەڕاستی ئیمان تێکەڵی دڵیان نەبوو بوو نەشچووبوو ناوی، ئەگەر چووبایە ناوی ئەوا بیروباوەڕیان دەگۆڕاو دەیانزانی کە ئەمن و ئەمان تەنها لەلای الله تعالی یە هەروەکو چۆن حەرەمی مەککەی بۆ پاراستوون ڕزقی لەهەموو شوێنێکەوە بۆ دەناردن.

هەر وەکو الله تعالی دەفەرمووێت: ﴿وَقَالُوا إِنْ نَتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لا يَعْلَمُونَ﴾[1] واتە: بت پەرستەکانی مەککە گوتیان: ئەگەر پەیڕەوی لە دینەکەی تۆ بکەین ئەوا لەسەرئەم زەویی و ناوچەی خۆمانەدا دەڕفێنرێین ئەی ئێمە ئەوانمان لە حەرەمێکی هێمن و ئارامدا جێ نەکردۆتەوە لەم کاتی بێ بڕواییەیاندا ئیدی ئەگەر شوێن ئاینی پێغەمبەر ﷺ بکەون

[1] - سورەتی القصص، ئایەتی ٥٧

چۆن دەفڕێنرێن جۆرەها بەرووبوومی بۆ کۆ ئەکرێتەوەو بۆی ئەهێنرێ، ئەوە هەموویشی رزق و رۆزییە لەلایەن ئێمەوە لەو جێگا بێ دەرامەتەدا بۆیان دێت بەڵام زۆربەیان ئەم راستییە نازانن.

بەهەمان شێوە ئەمرۆ خەڵکی بەگشتی دەزانن کە قورئان و ئیسلام هیدایەتن بەڵام دەترسن گەر دەست بگرن بە شەریعەت و حوکم و یاساکانی ئیسلامەوە وازبهێنن لە عەلمانیەکان وڵاتانی بێ باوەڕ بدەن بەسەریان دا و بیانکوژن و ڕزق و رۆزیان ببرن، هەموو ئەمەش بەهۆی ئەوەیە کە ئیمان تێکەڵی دڵیان نەبووە و نەچۆتە ناوی ئەگەر نا دەیانزانی کە عیزەت و کەرامەت و ڕزق و رۆزی لە پەنای دینی الله تعالی دایە.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٢٣

لە ژیانی دونیا مانەوەی مرۆڤەکان تێیدا بۆ ماوەیەکی کـاتی و نەزانـراوە، هەرچی شتە لە دونیاش لە دەوڵەمەندی، جوانی و هێـز، تەمەن، گەنجـی، و تەواوی خۆشـیەکان گشـتی دەڕوا و نـامێننەوە، کـاتین، و هیچـی هـی خۆمان نیە، تەنانەت خوێن و ئێسقان و هەتا ئەو هەناسـەی هەڵیـدەمژین هی خۆمان نیە دوای هەڵمژین فڕێی دەدەینەوە.

ئەوەی لەپێنـاوی هـاتووینەتە دونیـا تەنهـا تەوحیـد و بەحەق پەرسـتنی اللەی خاوەن عەرشە، بۆئەوەی لەو بارەیەوە تاقی بکرێینەوە، کە بەڕاستی بەندایەتی بۆ اللە تعـالی ئەکەیـن، یـان خۆشـی و نـازو نـیعمەتە بـڕاوە و کاتیەکەی دونیا هەڵمان دەخەڵەتێنێ لە پەرستنی اللە تعالی.

هەروەکو اللە تعـالی لەم بـارەیەوە دەفەرمـووێ: ﴿وَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَيْءٖ فَمَتَٰعُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيۡرٞ وَأَبۡقَىٰٓۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ﴾[1] واتە: وە هـــەر شتێکتان پێ بەخشراوە لە ماڵ و ژن و منداڵ و کاڵاو خۆشیی و جـوانیی ژیــانی ئــەم دونیاییــە کــاتیە و دەڕوا وە ئــەوەی لای خوایــە چــاکترو هەمیشەترە بۆتان دە ئایا لەوەش تێناگەن و ژیر نابن؟!

[1] - سورەتی القصص، ئایەتی: ٦٠

خۆشبەختی بۆ ئەو کەسەی کە بە دونیاو خۆشیەکانی هەڵناخەڵەتێ بۆ ساتێکی کەمیش الله تعالی لە بیرناکات، دونیا و ڕابواردنەکانی لەپێش چاوی هیچ نییەو هەوڵ بۆ بەدەست هێنانی بەهەشت ئەدات، ئەگەر هاتوو ماڵی دونیاشی هەبێت بۆ خزمەتی ئیسلام بەکاری دێنێت و دەیکاتە قوربانی، کەوابوو بۆمان ڕوون بوویەوە و دەرکەوت ژیانمان لەو پەڕی خۆشی بێ، بێسوودە، گەر بەڕاستی تەوحید ڕێبازمان نەبێ، چونکە هەرچۆن بێ ئەبێ بزانین ئەم ژیانە ماڵی هەمیشەیمان نیە و ڕۆژێک ئەبێ بەجێ بێلین، خۆشبەحاڵی ئەو بەندەیەیی هەموو خەم و تێکۆشان و هەوڵی لە ژیان بۆ بەدەست هێنانی بەهەشتە.

٢٤ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله تعالی زۆرترین نـیعمەت و بەخششـی لە دونیـا بە مـرۆڤ بەخشـیوە، تاکو پەرستش و عیبادەت بەتەنها بۆ ئەو ئەنجام بـدەن و دووربـکەونەوە لەهەموو خوایەکی بەتال و پوچ و ئیسلامیش بەرنامە و یاسایان بێت.

یەکێک لەو نیعمەتە گەورانەی الله تعالی بریتیە لە بوونی ڕۆژ و شەو، کە ڕۆژ بۆ کـارکردن و پەیـداکردنی پـارە و ڕزق و ڕۆزیە، تـاکو بە ژیـانێکی سـەربەرزانە بـژی، و چاوشـۆری کەس نەبـی، وە شەویشـی دانـاوە بـۆ ئیسراحەت و خەوتن، کە ئەم دوو نـیعمەتەی اللـه تعـالی کەس نـاتوانێ کاتەکانیان بگۆڕێت و پاش و پێشیان پێ بکات و شـەو بێنێـتە نـاو ڕۆژ و ڕۆژیش بباتە ناو شەو، بەڵکو لەکاتی دیاری کراو کە الله تعـالی بریـاری لێدەدات دەبێتە ڕۆژ و شەو.

بۆیە لەم ئایەتە الله تعالی بە پێغەمبەری پێشەوا ﷺ دەفەرمووێت:

بەو خەڵـکە ڕابگەینـێ: ئەگـەر لەسـەر زەوی ڕۆژی نـەمێنی واتـە تـەنها شەوی تاریك بێ کێ هەیە ڕۆژی ڕووناکتان بۆ بێنێتەوە؟

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ﴾[1] واتە: ئەی پێغەمبەر ﷺ پێیان بڵێ: خەڵکینە هەواڵم بدەنێ ئەگەر الله شەوگار بکات بەهەمیشەیی تا ڕۆژی قیامەت (هەر ڕۆژ نەبێتەوە) چ خوایەکی تر هەیە جگە لە الله بتوانێت ڕوناکیتان بۆ فەراهەم بهێنێت، ئایە ئێوە ئەم ڕاستیانە نابیسن؟!

الله تعالی بۆیە ئەم پرسیارە ڕووبەڕووی مرۆڤەکان دەکاتەوە تاکو بیر لە گەورەی بکەنەوە و تەنها بەندەی ئەوبن، چونکە ڕوونە ئەم بڕیارەی ڕۆژ و شەو بەدەست مرۆڤ نیە.

کەوابوو تۆی مرۆڤ کەخۆت دروست کراوی الله تعالی یت، تا کەی دژایەتی بەرنامەی ئیسلام و موسڵمانان ئەکەی، تاکو کەی بێ فەرمانی الله تعالی ئەکەیت، بیزانە دونیا هی ئێوەنیە بەیانی بەجێی دێڵن، بۆچی بەئاگا نایەیتەوە سەیری زاڵم و خراپەکارانی پێش خۆتان کردووە چیان بەسەرهات؟ لەکاتێکدا خۆیان کردبوو بەخوا پەنا بە الله تعالی هێزو دەسەڵاتی زۆریان هەبوو گشتی تەفروتونا بوو لەناو چوون.

بۆیە تاکو زووە تەسلیمی بەرنامەی الله تعالی بە و ببە بەندەیەکی گوێڕایەڵ تاکو سەرئەنجام بەهەشت دەبێتە شوێنی مانەوەی هەمیشەیت...

---

[1]- سورەتی القصص ئایەتی: (٧١)

٢٥ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ژیان لە کات و ساتێک ناوەستێت، کە بەردەوام لە خۆشی یان ناخۆشی بیت، بەڵکو گشت شتێکی کاتیە، و هیچی تاکو سەر نیە، بۆیە گرنگترین شت بۆ موسڵمان هەموو کات بەندەیەکی مڵکەچ و گوێڕایەڵی الله تعالی بێ، لە خۆشی، ناخۆشی، سەرما و گەرما، هیچ کات نەگۆڕێت و سپلە و بێ وەفا نەبێ بەرامبەر نیعمەت و بەخششەکانی الله تعالی، ئەمە سیفاتی موسڵمانی یەکخواپەرست و موحیدە، کە بەڕاستی الله تعالی ناسیووە، جیاواز لەکەسانی بەناو موسڵمان، کە هەرکات لەناخۆشی و خەم و ئازارن ڕوو لە الله دەکەن و خۆیان بەکەسی چاک نیشان ئەدەن، هەر وەکو ئەو کوڕ و کچانەی کە ماوەیەکی زۆر چاوەڕێ بوون و ئاواتەخوازی ئەوە بوون بچنە ژیانی هاوسەریەتی، بۆیە زۆرێکیان کاتێ تەمەنیان دەگاتە کاتی ژن هێنان و شووکردن، ئەو کاتی زۆر ڕوو لە الله دەکەن، دوعاکانیان بەردەوام ئەوەیە خوایە کەسی چاکمان پێ ببەخشی، زۆر تەقوا و دینداریان پێوە دیارە، جاکاتێ ژن هێنان و شوکردنیان تاخیر دەبێ بەردەوام بەناسیاو خزمەکانیان دەڵێن دوعامان بۆبکە مرازی دڵمان بێتە دێ زۆر دەترسێن و خەم دەخۆن، کاتێکیش الله تعالی دەرگای ڕەحمەتیان لێدەکاتەوە، ژن دێنن و شوو دەکەن هەر زوو الله لە بیر

دەکەن، لەیەکەم ڕۆژی مارەیی سنوری شـەرعی اللـە دەبەزێـنن، کـچەکە جوانی خۆی هەموو نیشانی خەڵک دەدات، زۆرێکیان برژانک و نینۆکی عەمەلی و شتی دەسکرد بەکـاردێنن، بـۆ ڕۆژی گواسـتنەوە بەشـێوازێکی ناشەرعی، هەر زوو ڕەحمەتی اللـە لەبیـر دەکەن، شـوێن گێـژاوی هەواو ئـارەزووی نەفسـیان دەکەون، یـان کەسـانی تـر، کـاتێ خـزم و کەسـیان دەمرن، ڕوو لە مزگەوت و نوێژی جەماعەت دەکەن، پاش ماوەیەک ئیـتر واز دێنن لە چوونە مزگەوت، و دەگەڕێنەوە سەر پیشەی خۆیان و شـوێن ڕابـواردن و خۆشـی نەفسـیان دەکەون، یـان کەسـی تـر تووشـی چەن نیشانەیەکی نەخۆشـی سـەخت دەبـێ، زۆر دەترسـێ و بەردەوام دەچێـتە مزگەوت و ڕیشی دەهێڵێتەوە، کاتێکیش الله تعـالی شـیفای دەدا، واز لە مزگەوت و ڕیش دێنن، بە کورتی تەنها لە کاتە ناخۆش و سەختەکان ڕوو لە الله تعالی دەکەن، لە کـاتە خۆشـەکان دەسـت بە تـاوان و سـەرپێچی دەکەن، هەروەک الله تعالی ئەم نموونەیە دەهێنێتەوە:
﴿فَـإِذَا رَكِبُـواْ فِي ٱلْفُـلْكِ دَعَـوُاْ ٱللَّهَ مُخْلِصِـينَ لَهُ ٱلدِّيـنَ فَلَمَّـا نَجَّىٰهُـمْ إِلَى ٱلْـبَرِّ إِذَا هُـمْ يُشْرِكُونَ﴾[١]. واتە: هەر کاتێک خەڵکی (باوەڕ لاواز) سواری کەشتی دەبن، مەترسی نوقم بوون و تیاچوون ڕوویان تێدەکات، زۆر بەکوڵ، هاناو هاوار بۆ الله دەبەن و بە دڵسۆزی و ملکەچیەوە بـاوەڕ دەهێـنن، بـەڵام کاتێـک

[١] - سورەتی العنکبوت ئایەتی: ٦٥

خـوا ڕزگاریـان دەکـات و دەگەنـەوە وشـکانی دەسـتبەجێ لـە ڕێبـازی یەکخواپەرستی دەترازێن و هاوەڵ و هاوبەش بۆ الله بڕیار دەدەن.

بۆیە ئەم جۆرە کەسانەش هەر زوو نیعمەتی اللـه تعـالی لەبیـر دەکەن، لە هەموو ڕوویەکەوە دەگۆڕێن، شوێن حەزو ئارەزوویان دەکەون، ڕەحمەتان لێ بێت، ئەی بەندەکانی الله ئەگەر هاتوو ڕۆژێک لە ڕۆژان ژیانت گـۆڕا و خۆشی دونیا هاتە ناو لەپی دەستت، یان دونیات لێ بووە کون مشک و ژیانـت پڕبـوو لەناخۆشـی، هەرگیـز نەکەی بگـۆڕێی و پشـت لەدیـن و شەریعەتی اللـه تعـالی بـکەی ئەگینـا پشـتت زۆر بەسـەختی دەشـکێ و سەرنجام ژیانت وێران دەبێ.
کەوابوو هەموو کات الله تعالی لەبیربێ و هەست بەچاودێری بـکە، و لە خۆشـی و ناخۆشـی بەنـدەیەکی سـولحاو و مڵکەچـی فەرمانەکـانی بە، دڵنیابە ئەوکات بەرزترین پلەی بەهەشت دەبێتە پاداشتت.

٢٦ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ژیانی هەموو مرۆڤێک بەسێ قۆناغ تێدەپەڕێ، لە سکی دایکیەوە لە دڵۆپە ئاوێ دروست دەبێ و دوای دەبێ بە منداڵ، لەپاشان پێ دەگات و دەبێتە گەنج و لاو پاشان قۆناغی پیری و پەکەوتەی دێ، ماوەی هەر قۆناغێک چەند ساڵێکی کەم و کورتە، پازدە ساڵی منداڵی، کە هیچ خۆشی و لەزەتێکی نیە زۆرجار گریاوی لەبرسان و پاشان سی ساڵی گەنجی، کە زۆربەی کات خەریکی ئیش و کار و پارە پەیداکردنی بۆ بژێوی ژیان و ماڵ و منداڵت، ئەوەی دەمێنێتەوە گشتی تەمەنی پیرییە، ئەوسا پیری و سەد دەردی بەردەوام نەخۆشی و بێهێزی ئینجا الله تعالی دەزانێ ماوەی تەمەنی پیری هەر کەسەو چەند ساڵ ئەبێت، لەم بارەیەوە الله تعالی دەفەرموێت: ﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِی خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ﴾[1]

واتە: الله هەر ئەو دەسەڵاتدارەیە کە ئێوەی لە بنەمایەکی لاوازو بێهێز بەدیهینا، لەو ئاوو (نطفه)یە لەپاشا دوای بێ هێزیی و لاوازیی، هێزێکی پێدان، واتە: دوای بڕینی قۆناغی منداڵی گوڕی پێدان و کردنیە لاو ئەوسا

[1] - سورەتی الروم، ئایەتی: ٥٤

دوای هێزو لاویەتی، هێزی لێسەندن و پیری کردن بەمەیلی خـۆی بـەدی دێنێ هەرچی بیەوێ.

بۆیە ڕەحمەتتان لێ بێت با ژیر و ئاقڵ بین، تاکو تەمەنمان گەنجە و هێز و توانامان هەیە، با بۆ خزمەتی ئیسلام سەرفی بکەین، چونکە تاکە شت بـۆ بەختەوەربوونمان لە دونیا تەنها پەیوەست بوونمانە بە ئیسـلامەوە، گشـت ڕێگا و ڕێبازەکانی تر مایەی خەم و ئازار و گومڕا بـوونە، بـا بەهەشـت و ڕەزامەندی الله تعالی نەگۆرینەوە بە ژیانێکی کەم و کاتی دونیای بـڕاوە، بۆ ئەوەی لە دوارۆژدا یەکێك بین لە کاروانی سەرفرازان.

٢٧ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله تعالى كە ژیانی دونیای دروستی کرد بـۆ تـاقیکردنەوەی مرۆڤەکـان، هەموو شتێکی بۆ ڕوون کردنەوە، لە پێناو خۆشبەختی و سـەرفرازیان، کە ژیان چیە و چۆن بـژین و هەوڵ و مانـدوبوونیان لەپێنـاو چ شـتێک بـێ، بۆیان ڕوونکرایەوە کە بۆ تەوحید و یەکخواپەرستی بژین و ڕێگای شەیتان نەگـرنەبەر و بەخۆشـی و هەڵاو بەزمـی کـاتی دونیـا فرێـو نەخـۆن و هەڵنەخەڵەتـێن، و کـارو کـردەوەی چـاکە بـکەن و ژیانیـان گشـتی بـۆ ڕەزامەندی الله تعـالی بـێ، ئینجـا باسـەیر بکەیـن کە الـلە تعـالی چـۆن ئامۆژگاریەکی بە سۆزانەی گشت مرۆڤەکان دەکات، بۆ ئەوەی لە خۆشی بەهەشت بێبەش نەبن و پێیان ڕادەگەینێت کە پارێزگاری لە سـنوورەکانی بکەن، و لەو ڕۆژە بترسێن، کە دەگەڕێنەوە قیـامەت کە بـاوک هیچـی پـێ ناکرێ بۆ کوڕەکەی و وە کوڕیشی هیچی پێ ناکرێ بۆ بـاوکی، تـا یەکـتر ڕزگار بکەن لەسـزای ئـاگر، کەچـی لە دونیـا بـۆیەکتر قوربانیـان ئەدا و ئامـادەی خـۆ بەختکـردن بـوون، بەڵام لە دوارِۆژ هیچیـان پـێ نـاکرێ بۆیەکتر، ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْ وَٱخْشَوْاْ يَوْمًا لَّا يَجْزِى وَالِدٌ عَن وَلَدِهِۦ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِۦ شَيْـًٔا ۚ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا﴾[1]

---

[1] - سورەتی لقمان ئایەتی: ٣٣

واتە: ئــەی خەڵکینــە! خۆتــان لەســەرپێچی پــەروەردگار بپــارێزن و فەرمانەکانی جێبەجێ بکەن و لێی بترسن و لەو ڕۆژەش بترسن کـە هـیچ باوکێ هیچی لەدەس نایە بـۆ کـوڕی خـۆی و هـیچ منـداڵێکیش هیچـی پێنـاکرێ بـۆ بـاوکی خـۆی. واتــە: تکـاو لاڵـەو پارانـەوە لـەو ڕۆژەدا بەکردەوەی چاك نەبێت کەڵکێکی نیـە، بۆیـە تەنانـەتی منـداڵیش فریـای باوکی خۆی ناکەوێت بێگومان بەڵێنی الله بەهاتنی ڕۆژی قیامەت ڕاستە وریابن! ژیانی ئەم دونیایە فریوتان نەدات.

بەڵێ ڕەحمەتان لێ بێت، الله تعالی ئەوەندە بە ڕەحمە گشت شتێکی بەبێ جیاوازی بۆ هەموو خەڵکی ڕوونکـردۆتەوە، بـۆیە بەگشـتی دەفەرمووێـت ئەی خەڵکینە ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ﴾ وەکـو ئاگـاداریەک بـۆ گشـتیان، نەک ئەی باوەڕدارینە، بەڵکو بە تێکڕای خەڵکی ڕادەگەینێت، کە بزانن و تێ بفکـرن و بیر لە سەرئەنجامی خۆیان بکەنەوە و بەڵکو ئامۆژگاریەکە کاریـان تـێ بکات و ڕێگای ئیمان و بەهەشت بگرنەبەر.

کەوابوو بۆت ڕوون بوویەوە چ ڕۆژێکی سەخت و ناخۆشـمان لە پێشـە لە دواڕۆژ، بـۆیە بـاهەر یەکەمـان ژیـر و ئاقـڵ بـین، بەخۆشـی دونیـا هەڵنەخەڵتـێن و تەمەنمـان لەشـتی بێسـوودی دونیـای بەزایە نەدەیـن و ڕێگای تەوحید و ئیمان بگرینەبەر و خۆمان و کوڕ و کـچ و خێزانەکامـان پەروەردەی تەوحیـد و یەکخواپەرسـتیان بکەیـن، بـۆ ئەوەی لە دواڕۆژدا بەبێ ترس و بەبێ خەمی بەرەو بەهەشتی پان و بەرین هەنگاو بنێین.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٢٨

بەختەوەربوون لە ژیانی دونیا بۆ موسڵمان پەیوەستە بە پابەنـد بـوونی بە فەرمانی الله تعالی پاشان پێغەمبەری ئازیز ﷺ، واتە تۆ ئەوکاتە لە دونیـا بەختەوەر ئەبی کە بەدڵ و گیان گوێداری ئەمر و نەهی الله تعالی پاشـان پێغەمبەرەکەی بیت، چونکە ژیانی دونیا ئاڵۆز و پڕ لەسەختی و ناخۆشیە، الله تعالی وای دروست کردووە تاکو تۆی مرۆڤ تاقی بکاتەوە، بۆیە هەر خۆی شایەنی فەرمان پێکردن و بڕیـار دانە، بـۆیە هەر کـات فەرمانێکـت بینی لە قورئان و سوننەتی پێشەوامان پێغەمـبەری ئـازیز ﷺ ڕاسـتەوخۆ تەسلیم و گوێداری بە، چونکە دڵنیابە سەرفرازی و خۆشبەختی تۆی پێوە بەندە، هەر بۆیە الله تعالی لەم ئایەتە بیرمـان دێنێـتەوە کە پابەنـد بـین بە فەرمـانی پاشـان فەرمـانی پێغەمـبەرەکەی ﷺ، دەنـا ئەوکـات گـومڕاو سەرلێشواو ئەبین.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا﴾[1]، واتە: بۆ هـیچ پیـاوێکی ئیمانـدار یـان ژنێکـی ئیمانـدار، نیـە کاتێـک کـە الـلە تعـالی پاشـان

[1] - سورەتی الاحزاب ئایەتی: ٣٦

پێغەمبەرەکەی ﷺ بڕیاری شتێک بدەن لە هەر بوارێک ئەوان سەرپشک بن لە ئەنجامدانی ئەو کارە، چونکە ئەوەی سەرپێچی بکات لـە فـەرمانی الـلە تعـالی پاشـان پێغەمبـەرەکەی ﷺ ئـەوە ئیـتر بـە ئاشـکرا گـومڕاو سەرلێشێواوە.

کەوابــوو ئەی ئەو کەســەی بە فەرمــان و بریــاری الــلە تعــالی پاشــان پێغەمبەرەکەی ﷺ دڵ تەنگی، یاخود گوێدارنی ئەوە دڵنیابە یاخی بوونتە و نیشانەی دووڕوویت تێدایە، و تاکو زووە بۆ ئەوەی چێژی بەخـتەوەری ببینی تەسلیمی فەرمانەکانیان بە، ڕێگای گومڕای و سـەختی و جەنجـاڵی ژیان گشتی لەسەر پێچی کردنی فەرمانی الله تعالی پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ دایە، بۆیە بەزیت بەحاڵی پەشێوت بێتەوە کە دڵنیام دایم دڵ تەنگ و بێتاقەت و بێ هیوای لە ژیان بەهۆی پشت کردنت لە فەرمانی الله تعـالی پاشــان پێغەمــبەرەکەی ﷺ و دووربوونــت لە ئیســلام ســەراپای ژیانــت پارچەیەکە لە ڕەشایی و دڵی داپۆشیوی، بۆ بەختەوەریت لە ژیانی دونیا و بەدەست هێنانی بەهەشت گوێداری گشت فەرمان و بڕیارێکی الله تعالی پاشان پێغەمبەرەکەی ﷺ بە دڵنیابە یەکێک ئەبێ لە کاروانی سەرفرازان.

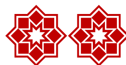
ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٢٩

الله تعالى ئەم ژیانەی بۆ تاقیکردنەوەی مرۆڤ دروست کردووە، ئینجا گشت شتێکی پێ بەخشیوین، پێغەمبەری بۆ ناردووین ﷺ، یاسا و ڕێساو بەرنامەی بۆ داناوین کە ئیسلامە، ئاگاداری کردووینەوە، لە گشت چاکە و خراپەیەک، تەمەنی پێداوین بۆ ئەوەی ماوەیەک لە دونیا بژین، بۆ ئەوەی لە دوارۆژ بڕو و بیانۆمان نەبێت، بەوەی کە لە دونیا لە هەموو خۆشی و نیعمەتێک بێبەش بووین، بە پێچەوانەوە، گشت شتەکانی دونیا لە پارە، جوانی، هێز، هاوسەرگیری، منداڵ، تەواوی بەخششەکانمان بەسەر ڕژابوو، کەچی بیرمان لە خۆمان نەئەکردەوە کە مانەوە لە دونیا کاتیە، تەمەنێکی زۆر ژیاین لە بێ فەرمانی الله تعالى و کوفر و نیفاق و دژایەتی ئیسلام، بۆیە لە قیامەت سەرشۆڕ و خەجاڵەتین، هەروەکو الله عزوجل بیری مرۆڤەکان دەهێنێتەوە، و باسی پەشیمانی و گریان و ناڵەی ئەهلی دۆزەخ دەکات، کە داوا دەکەن بگەڕێنەوە بۆ دونیا تاکو چاکە بکەن و ڕێگای ئیسلام بگرنە بەر:

﴿وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَٰلِحًا غَيْرَ ٱلَّذِى كُنَّا نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ ٱلنَّذِيرُ ۖ فَذُوقُوا۟ فَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ﴾[1]

[1] - سورەتی فاطر، ئایەتی: ٣٧

واتە: ئەوانە گریەو زاری و هاوارو قیژەو ناڵەیان لەناو دۆزەخدا لێ بەرز دەبێتەوەو بەکەساسیەوە دەڵێن پەروەردگارا: دەرمان بهێنەو ڕزگارمان بکە لەم حاڵە، مەرج بێت کارو کردەوەی چاك ئەنجام بدەین، نەك ئەوەی کە جاران دەمانکرد، لە وەڵامیاندا الـلە عزوجـل دەفـەرموێت: ئایـا ئەوەنـدە تەمـەنمان پـێ نەبەخشـین؟ ئـەوەی بیـەوێت بیرێـك بکاتـەوە تیایـدا بیربکاتەوە؟! بێدارکەرەوەشتان بۆ هات، (دیـارە هـەموویان خەجالـەت و سەرشۆڕدەبن و قسەیان نامێنێت)، بۆیە پێیان دەوترێت: کەواتە دە بچێـژن سزای دۆزەخ، چونکە ستەمکاران هیچ پشتیوانێکیان نیە.
بۆیە تاکو لە ژیانین و فرسەتە با تەوبە بکەین و بگەڕێینەوە بۆ سەر ڕاسـتە شەقامی ئیسلام، و ئەو تەمەنەی ماومانە پەیمان و بەڵێن بدەین لەگەڵ الله عزوجل کە تاکۆتا هەناسەی ژیان بەندەی بین و ڕێبـواری ڕێـی ئیسـلامە پیرۆزەکەی بین، تا بەهەشت ببێتە شوێنی مانەوەی هەمیشەیمان.

٣٠ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

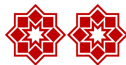
تا لەژیانی و نەمردوی بیزانە هەر شتێک کە لە ژیانت دەیکەی یان دوای خۆت بەجێی بهێڵیت و دەرەنجامی کار و قسەیەکی تۆ بێت یـان دەسـتت هەبێـت تێیـدا بە زۆر و کەم یـان پشـگیری هەر کارێـک بکەیـت خـۆت بیکەیت یان کەسێکی تر گشتی لەسەرت حسابە.

بۆیە ئاگاداربە برا و خوشکی من، چ دەکەیت و چی بەجێدەهێڵیت دوای خۆت!! لەناو خەڵک لەناو سۆشیاڵ میدیا بزانە چـی پۆسـت دەکەیـت و بڵاودەکەیتەوە لەوانە فەیسبوك و تیکتۆك و ئینسـتاگرام و تێلیگـرام وئیـتر گشتیان، کەسی وا هەیە بەس خەریکی بڵاوکردنەوەی پۆستی بـێ مانـا و بێ سوودە، هەیە بەس خەریکی بڵاوکردنەوەی پۆستە لە پشـگیری کـردن لە حزبەکەی کە بەدڵنیاییەوە لە ڕۆژی دواییدا لە ژێر ئـاڵای ئەو حەشر و حساباتی لەگەڵ دەکرێت و شتی وای دەخـرێتە پەڵ و لەسـەری حسـاب دەکرێـت کە خـۆی نەیکـردوون بەڵکـو حزبەکەیـی و مەسـولەکانی کردوویانە، هەیە بەس گـۆرانی و فیلمـی خـراپ و رەقـس و سـەما بـڵاو دەکاتەوە، ئەمانە هەتا لانەبات و تەوبە نەکات لێی هەر لەسـەری حسـابە لەو دەقەیەی بڵاوی کردۆتەوە تا دونیا ماوە، ئیـتر بەس تۆزێـك بیـر لەمە بکەوە چیت بۆ کۆدەبێتەوە تا ڕۆژی دوایی!!!

بۆیە ئاگاداربە بزانە چی پێش دەخەن بۆ قیامەتتان و چی لەدوای خۆتـان بەجێــــدەهێڵن!! ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ﴾[1] واتە: بێگومــان هــەر ئێمــە مردووەکــان زینــدوو دەکەینەوە، وە هـەرچی کردوویانـە و دەیکـەن تۆمـاری دەکـەین لەگـەڵ ئاسەوارەکانیشیاندا، وە هەموو شتێکمان لە کتێبێکی ئاشکرادا (تۆمارگەی تایبەتدا) بەوردی تۆمار و ئامارکردووە.

سەرنجی ئەم بەشە بدە زیاتر: ﴿وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ﴾ هەرچیەک بیکەن لەسەریان دەنوسین و لەگەڵ ئاسەوارەکانیشیان.

کەوابوو بزانە گشت کاروکردەوەیەکت لای اللـه تعـالی تۆمـار دەکرێـت، بەچاک و خراپەوە، کەوایە ژیر ئەو کەسەیە کە کارێک ناکات ببێتە هۆی چوونە دۆزەخی، هەمیشـە ترسـی اللـه تعـالی لە دڵیەتـی و بـۆ بەهەشـت تێدەکۆشێت.

[1] - سورەتی: یس، ئایەتی: ١٢

٣١ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

موسـڵمان لە ژیـانی دونیـا تێگەیشـتووە بەتەنهـا بـۆ ڕابـواردن و گـاڵتە و بەسەربردنی ساتە خۆشەکان نەهاتۆتە سەر زەوی، حیساب بۆ هیچ شتێک نەکات، زوڵـم، تـاوان هەرچـی شـتی ناپەسـەند و خـراپە بیکـات، وەکـو کەسانی بێباوەڕ و دوور لە ئیسلام، بەڵکـو حیسـابی بـۆ بچـوکترین شـت دەکرد، ئازاری مێرولەیەکی نەئەدا و هەموو کەس لێی ئاسوودە و بـێخەم بوون، ئەیانزانی مرۆڤێکی پـاک و بـێگەرد و بە سـۆز و دڵ نەرمە، تەنهـا بەنـدە و عەبـدی الـلەی خـاوەن عەرشـە و دوورە لە هەمـوو ڕێبـازێکی جاهیلی و تەوحید تاکە ڕێگا و ڕێبازیەتی، بەڵـێ ئەمە نیشـانە و ڕەوشـتی موسڵمانی ڕاسـتگۆیە، لە دونیـا بەم شـێوەیە ژیـا، چـونکە زانـی بـووی لە دادگـای دواڕۆژ گشـت شـتێکی ژیـانی دونیـا حیسـابی لەسـەرە و لـێ پرسینەوەی لێدەکرێت، هەر بۆیە لەم ئایەتە پیرۆزە الـلە تعـالی باسـی بـێ منەتی و حیساب بۆنەکردنی بێباوەڕان دەکات لە بەرامبەر ژیـانی دونیـا و دەفەرمووێت هەموو شتێکمان لێ هەڵماڵین و ئاشکرا کرد.

﴿وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾[1]

[1] - سوڕەتی الزمر، ئایەتی: ٤٧

واتە: هەندێک شت هەبوو لەدونیادا هیچ حسابێکیان بـۆ نەدەکـرد، بەڵام الله تعالی هەمووی لێ هەڵماڵین و هەمووی ئاشکرا کرد!

خاکمان بەسەر ئاخۆ دەبێ چەند شتمان شاردۆتەوەو هیچ حیسـابێکمان بـۆ نەکردوە!

چەند گوناحمان کردوەو هیچ حیسابمان بۆ نەکردوە!

ئـازاری دڵـی چەن کەسـمان داوە تـاکو بەیـانی نەخەوتـووە و ئـازاری چێشتووە و حیسابمان بۆ نەکردووە!

غەدر و زوڵـم و سـتەم و ناپـاکیمان لەچەن کەس کـردووە و بە نهێنـی بەرگریمان لەچەن کەسی بێباوەڕ و ناپاک بەرامبەر ئیسلام کردووە حیسابمان بۆ نەکردووە!

کەوابوو با لەئێستاوە تاکو زووە بەئاگا بێینەوە، و ئەزیەت و ئازاری کەس نەدەیـن و بەرگـری لە کەسـانی بێبـاوەڕ و خراپەکـار نەکەیـن، ببیـنە بەندەیەکی سوڵحاو بۆ الله تعالی تاکو کۆتا هەناسە بۆ ئەوەی دووربین لە ناخۆشی و ئازاری ئاگری دۆزەخ و بەهەشت ببێتە شوێنی هەمیشەیمان..

٣٢ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

مرۆڤـی ئاقـڵ و بەتـایبەت موسـڵمان تێگەیشـتووە ژیـانی دونیـا مـاوە و ڕابـواردنێکی کەمە، هەرچـی لە ژیـان بەدەسـتی دەهێنـێ دەزانـێ بـۆ هەمیشەیی نیە، لە حەقیقەتی دونیا تێگەیشتوە کە بۆ هیچ کەسـێك نـەبووە و نابێت، بیری کردۆتەوە پێغەمبەران (سەلامی الله تعالی لێ بێت) گشـتی دونیایـان جێهشـت و ماڵئـاوای هەمیشـەیان کـرد، هـاوەڵان و پێشـینانی ئوممەت و پیاوچاکان هەموو وەفاتیـان کـرد، وە دەبینـێ پادشـاو زاڵـم و سەرۆکە ستەمکارە دڵ ڕەشەکان کە میللەت و گەڵەکانیان پشتیان بوون، و لەسەروەت و سامان و پارە و خۆشی گشت شتێکیان لە ژێر دەست بـوو، بۆیە پەند لە تاقیکردنەوەی کەسانی پێش خۆی دەبینێ، و هەروەکـو الـلە تعالی بیری مرۆڤەکان دەهێنێتەوە، و باسی ئاسەواری خەڵکانێک دەکات کە لە خۆشی و هەبوونی دونیـا زۆریـان هەبـوو، بەڵام سـەرئەنجام الـلە تعالی بۆ هەمیشە وونی کردن لەسەر زەوی.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ﴾[1]. واتە: ئایا ئەوە بەسەر زەویدا نەڕۆیشتوون، تا تەماشا بکەن و سەرنج بدەن، سەرئەنجامی ئەوانەی پێش ئەمان چۆن بوو، چیان بەسەرهات؟ ئەوانە لەمان زۆر بەهێزتر بوون و جێ دەست و شوێنەواریان زیاتر لە زەویدا ئاشکرابوو، جا ئەوە بوو الله بەهۆی گوناهەکانیانەوە لە ناوی بردن.

بەڵێ موسڵمانی ژیر لە بەرنامەکەی کە ئیسلامە بۆی روون بۆتەوە دونیا بۆ هیچ کەس نابێت، وە بینیویەتی کەسە خۆشەویستەکانی گشتی لێی جیابوونەوە، هەر ڕۆژەو هەواڵی مردنی کەسێکی بۆ دێنن، بۆیە زیاتر تێدەگا لە ژیانی دونیا کەهیچ نیە و خۆشییەکی کەمە، بۆیە هەوڵ دەدات بە شێوەیەک بژیت گشت ماندوبوون و تێکۆشانی تەنها بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی الله تعالی بێت، لە پێناو بەدەست هێنانی بەهەشت، بۆیە لە خۆشی و ناخۆشی هەموو کات گوێڕایەڵی فەرمانی الله تعالی بوو، کەوایە با ئێمەش یەکێک بین لەو بەندە ساڵحانە، بۆ ئەوەی لە خۆشی هەمیشەی بەهەشت بێ بەش نەبین.

[1] - غافر ٢١

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٣٣

ئـێمەی مـرۆڤ بـۆ ئەوەی لە دونیـا بـژین و کەموکـورتی و پێویسـتی ڕۆژانەمان تەواو بێت، ئەوکاتە لە نێوان مرۆڤەکان پێویستمان بە یەکتری دەبێـت، واتە اللـه تعـالی مرۆڤـی وا دروسـت کـردووە لەم دونیـایە، کە بەتەواوی کامڵ و ڕێک و پێک نەبێ، هێزی زۆر و بێ سنوری پێنەداوە تا کۆتا تەمەنی بە تێری بمێنێتـەوە و برسـی نـەبێ، نـەخۆش نـەبێ، خـەم و ئازاری نەبێ، بە تەنها خۆی هەموو پێویستیەکانی ژیانی جێبەجێ بکات.

مرۆڤی وا هەیە لە ڕووی جوتیاری و داچانـدنی بـەرووبووم و سـەوزایی زیرەک و لێزانە، هەموو ساڵێک باشترین جۆری تەمـاتە، خەیـار، بەرهەم دێنێت، کەسی تر لە پەلەوەر بەخێو کردن دەستی باشـی هەیە، و دەزانـێ چۆن بەخێویان بکات، کەسـی تـر لە کـاری تـر شـارەزایە و بەم شـێوەیە مامەڵە و کڕین و فرۆشتن و لە نێوان یەکـتر دەکەن و تەواوی مرۆڤەکـان پێویستیەکانی یەکتر پڕ دەکەنەوە و بەم جۆرە درێژە بە ژیانیان ئەدەن.

﴿وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَـٰتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾[١] واتە: هەنـدێکیانمان بـەرز کردۆتـەوە بەسـەر هەندێکیانـدا

[١] - سورەتی الزخرف، ئایەتی: ٣٢

بەچەندین پلە لە ماڵ و سامان و دەسەڵات بۆ ئەوەی هەندێکیان، هەندێکیتر بکەنە بەرکار لە کارو باریاندا، واتە: یەکتر بەکار بێنن لە ئیش و کاری خۆیاندا و، سوود لە لێهاتوویی ئەزموونی یەکتر وەرگرن، چونکە ئەگەر هەموویان، لە هەموو شتێکدا وەك یەك وابن، ئەو کاتە ئیش و کار نارِواو ئەوەستێت، خۆ ناشکرێت مرۆڤ هەمووی ئەندازیار، یان پزیشك، یا نانەوابێ.. هتد وە ڕەحمەت و میهرەبانی پەروەردگاری تۆ، لە تەواوی ئەوەی ئەوان کۆی ئەکەنەوە، لەسەروەت و دارایی دونیا باشترە.

بۆیە ئەگەر هاتبایە ژیانی دونیا بەم شێوەیە نەبوایە مرۆڤەکان لە هەموو ڕوویەکەوە تەواو و کامڵ بونایە و پێویستیان بە کەسی تر نەبوایە، ئەوکاتە تاقیکردنەوەی خوای گەورە بۆ مرۆڤەکان هەر یەکجار دەبوو و، بەهەشت و دۆزەخ و ژیانی دوارِۆژ نەدەبوو، کەس نە دەمرد، بەڵام بەو شێوەیە نیە و دونیا ژیانێکی کاتی و کەمە بۆ ئەوە دروست بووینە تاکو تاقی بکرێینەوە، بە نەبوونی و ناخۆشی و نەخۆشی دەیان و سەدان تاقیکردنەوەی تر.

کەوابوو گرنگ ئەوەیە ئێمەی موسڵمان لەم ژیانە حاڵ و گوزەرانیمان هەرچۆن بوو لای خوای گەورە بەرنەدەین، لە پێناو ڕەزامەندی الله تعالی و بەدەسهێنانی بەهەشتەکەی.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٣٤

ژیانی دونیا خۆشیەکانی لە پارە، ژن، منداڵ، تەواوی شتەکان لە ژێر دەستی مرۆڤن، بۆیە زوو هەڵدەخەلەتێن و مردن و قیامەت بە دوور دەبینن، وادەزانن هەر بۆ ڕابواردن و خۆشی هاتوونەتە ژیان، بۆیە هەرچی بێ فەرمانی و خراپە و تاوانە ئەیکەن، لە پێناو خۆشی نەفس و هەواو ئارەزوویان، دژایەتی ئیسلام و موسڵمانان دەکەن، گاڵتە بە ڕیش و عەبا و نیقاب و فەرمانەکانی اللەی خاوەن عەرش دەکەن، هەرچی کوفرە ئەیکەن، بیریان لە ئایەت و ئاگادارکردنەوەی الله تعالى نەئەکردەوە، کە ئەوانەی لەدونیا سەرپێچی بکەن و ڕێگای گومڕای و کوفر بگرنە بەر دۆزەخ و ئاگر دەبێتە جێگایان، ئینجا ئەو کەسانە لە پاداشتی سەرپێچیەکانیان ئاگر دەبێتە شوێنیان و لە دۆزەخ هاوار و ناڵەی ئەم کەسانە هەڵدەستێ و هانا بۆ دەرگەوانی دۆزەخ (مالک) ئەبەن، کە داوا بکات لە اللەی خاوەن عەرش لەم سزایە ڕزگاریان بکات و بۆ هەمیشە بیانکوژێت.

﴿وَنَادَوۡاْ يَٰمَٰلِكُ لِيَقۡضِ عَلَيۡنَا رَبُّكَۖ قَالَ إِنَّكُم مَّٰكِثُونَ﴾[١] واتە: دۆزەخیەكان هاوار دەكەن، ئەی مالك (كە فریشتەی سەرپەرشتیارە): دەبا پەروەردگارت بمانكوژێت، دەبا بمرین و كۆتایی بەم سەغڵەتیەمان بێت، لە وەڵامدا دەڵێت: بەڕاستی ئەوە جێتانە و تیایدا بۆ هەمیشە دەبێت بمێننەوە.

بیر بكەوە براو خوشكی من ڕەحمەتت لێ بێت بۆ دونیایەكی كاتی و بڕاوە بۆچی قیامەتی خۆت ئەدۆڕێنیت! بیزانە بەڕاستی ناڕەحەترین سزای دۆزەخ ئەوەیە مردنی تێدا نییە، ژیانێكە نە مردنە نە ژیانە، بەڵكوو ئەمە سەختترین سزایە، كە لە نێو ئاگری پڕ ئازار بیت، و نە بژیت و نە بمری، پەنا بە الله تعالى.

كەوابوو با لە ئێستاوە ببینە بەندەی الله تعالى، بۆ ڕەزامەندی ئەو بژین و بمرین لە پێناو بە دەستهێنانی بەهەشت، با بەرگەی ناخۆشیەكانی ژیانی دونیا بگرین، كە لەسەر ئیسلام دێتە ڕێمان، چونكە هەموو ئازار و ناخۆشی ژیانی دونیا ناگاتە یەك دەقەی ژیانی سەختی دۆزەخ، پەنا بەالله تعالى، لە دونیا هەرچەند لەناو ناخۆشی و ئازار بین دڵنیابن تێدەپەڕێ و كاتیە، بەڵام سەختی دۆزەخ هەمیشەییە، بۆیە با تەوحید بكەینە چرای ڕێگامان، دڵنیابن سەرفراز دەبن..

---

[١] - سوڕەتی الزخرف ئایەتی: (٧٧)

٣٥ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

الله تعالى ژیانی دونیای بۆ تاقیکردنەوەی مرۆڤەکان دروست کردووە، ئینجا ڕابواردن و خۆشیەکانی هەتا سەر نین، و الله تعالى لە دەیان جێگای قورئان ئاگاداری کردووینەتەوە کە مانەوەمان بۆ ماوەیەکی کاتی و نادیارە، هیچ کەس بە مانەوەی خۆی نازانێ کە بۆ ماوەی چەن ساڵە، بۆیە مرۆڤ و بەتایبەت موسڵمان کەزانی ژیان کاتیە، زۆر وابەستەی نابێ بە جۆرێک وەکو بێ باوەڕ و کافرەکان هەموو خەم و هەوڵێکیان بۆ خۆشی دونیا و حەزو ئارەزوویان بێت، زوڵم و ستەم و دزی و داگیرکاری و لە خەڵکی بکەن لە پێناو خۆشی خۆیان، بۆیە ئەو بێباوەڕانەی لە دونیا غەرقی خۆشی بووبوون، لەدواڕۆژ بە سزایەکی سەخت و ڕیسواکەر پاداشتیان ئەدرێتەوە، چونکە خۆشی و ڕابواردنی خۆیان گشتی لە دونیا بینی بە زوڵم و زۆرداری و ناپاکی و دزی و جەردەیی.

هەروەکو الله تعالى دەفەرموێت: ﴿وَيَوْمَ يُعْرَضُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ عَلَى ٱلنَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَٰتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ ٱلدُّنْيَا وَٱسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ﴾[١]

---

[١] - سوڕەتی الاحقاف، ئایەتی: ٢٠.

واتە: وە ڕۆژێك ئەوانەی کە بێ باوەڕن بەرامبەر ئاگر رائەگیرێن و نیشانیان ئەدرێ پێیان ئەگوترێ: ئێوە لە ژیانی دونیادا، هەرچی خۆشی و، ڕابواردنێکتان هەبوو ئەنجامتاندا، ئیتر بەشی ئێرەتان نەهێڵایەوە وە بەهرەوەر بوون پێیان ئینجا ئەمڕۆش پاداشت دەدرێتەوە بە سزای سەرکز کەر، بەهۆی ئەوە کە بەناهەق خۆتان بە زل دادەنا لەسەر زەوی وە بەهۆی ئەو گوناهو تاوانەوە دەتانکرد.

کەبوابوو ئەی براو خوشکانم هەرگیز دڵتەنگ مەبە لەوەی کاتێک کەسانێکی بێباوەڕ دەبینی لەخۆشی و نازو نیعمەتن، تۆش لە نەبوونی و هەژاریت بەخۆت بڵێ ئەی نەفس خەم مەخۆ هەرچۆنێک بێ ئەم ژیانە دەبڕێتەوە و کاتیە، بیر لە ناخۆشیەکانی دوارۆژ بکەوە، و بزانە گشت ناخۆشی و ئازاری دونیا ناگاتە یەک دەقەی ناخۆشی ناو ئاگری دۆزەخ الله تعالی پەنامان بدات، امین.

کەوایە ڕەزامەندی الله تعالی و بەدەست هێنانی بەهەشت لە خۆشی و ناخۆشی دونیا بکە ئامانجی سەرەکیت، تاکو دەبیە یەکێک لە نیشتەجێبووەکانی بەهەشت.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٣٦

ژیانی دونیـا پڕیەتـی لە خەڵکـی بـاش و خـراپ، نـابێ موسـڵمان گشـت خەڵکی بەیەک چاو سەیر بکات، وابزانێ گشتی باشن یان خـراپ، بەڵام ئەمڕۆژگارەی ئێستا، کە سەردەمی نامۆ بوونی ئیسلامە، بوونی مرۆڤە پاک و بێگەردەکـان زۆر کەمە، زۆریـنەی خەڵکـی شـوێن حەزو ئـارەزووی خراپی کەوتووە، پەنا بە الله تعالی، بۆیە دەبێ زۆر ئاگاداربین لە بیسـتنی هەواڵ و ڕووداوەکان، نابێ شوێن قسەی خەڵکی کەوین و باوەڕ بکەیـن، چونکە زۆربەی جـار ڕاسـت نـاکەن و لە نەخۆشـی و دووڕووی و ڕق و قینەی ناخیان قسە لەسەر هەموو شتێک دەکەن، بـۆیە کێشـە و ئـاژاوەی لێ دروست ئەبێت، ئێستا کەس خۆشی کەسی نـاوێ، کەزانـی بـرادەری خاوەن شتێکە دڵی پێ ناخۆشە بۆیە دەست دەکـات بە بوهتـان و قسـەی ناڕاست لەسەری،

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوۡمَۢا بِجَهَٰلَةٖ فَتُصۡبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلۡتُمۡ نَٰدِمِينَ﴾[1]

واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێنـاون ئەگـەر کەسـێکی متمانـەپێ نـەکراو هەواڵێکی گرنگی بۆ هێنان، خێرا بڕوای پێ مەکەن، بەڵکو سەرنج بـدەن،

[1] - سوڕەتی الحجرات ئایەتی: (٦)

لێـی بکۆڵنـەوە تـا بۆتـان ڕوون دەبێتـەوە، نـەوەکو ئـازارو ناخۆشـی و گیروگرفـت بـۆ خـەڵکی دروسـت بکـەن بەنـەزانی، جـا دوای پەشـیمان بنەوەلەو کارەی کەپێی هەستاون.

بۆیە ئیمانداری ژیر دەبێ گوێداری فەرمانی الله تعالی بێـت، سـەیری ئەم بڕگەیە بکەن ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ﴾ دەفەرمووێـت: ئەی ئەوانەی ئیمانـدارن، نەیفەرمووە ئەی خەڵکینە، بەڵکو ئامۆژگاریەکە بەتـایبەت بـۆ ئیمانـدارانە، چونکە کەسی باوەڕدار دوای گوتی گوتی خەڵکـی ناکەوێـت، بـۆیە بـراو خوشکی ئیماندارم باوەڕ بە هەمـوو قسـەیەک مەکە، بۆناسـینی کەسـەکان خۆت کەسەکە بیدوێنە و هەوڵدە بیناسە نەک لەدەمی خەڵکەوە بیناسـی، چونکە دڵنیابە بەتەمـای قسـەی خەڵـک نـاگەیە ئەنجـامێکی ڕاسـت بـۆ ناسینیان.

کەوابـوو بـۆ ناسـینی کەسـەکان ووردبـین بە، زوو بـاوەڕ مەکە و خـۆت تووشی تاوان و گوناهـ مەکە، لەبەر قسەی خەڵکـانی دووڕوو بـۆ ئەوەی الله تعالی لێت ڕازی بێت و بەهەشت بکاتە پاداشتت.

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٣٧

له دونیا دوو دەسته هەیه له مرۆڤەکان، باوەڕدار و بێ باوەڕ، دەستەی باوەڕدار دیاره که الله خاوەن عەرش پارێزگاریان لێدەکات و بەرنامەی بۆناردوونه له ڕێگای پێغەمبەرانەوە (سەلامی الله له هەموویان بێت) و ئەو دەستەیەش بەیەک دەنگ پابەندی دەبن، بەڵام کۆمەڵەی دووەم ئەوەی بێ باوەڕن دژی باوەڕدارانن، و بەردەوام یەک هەڵوێستن بۆ دژایەتی کۆمەڵەی الله تعالی، بەڵام لەناو خۆیاندا نابنه برایەکی گیانی به گیانی، ڕاسته هەموویان یەک ڕایان هەیه له دژایەتی ئیسلام و موسڵمانان بەڵام به هیچ شێوەیەک له دڵەوە لەگەڵ یەکتر بەیەکەوە نین و پەرتەوازەن و چاره و خۆشی یەکتریان ناوێت، سەیری ئەوروپا و ڕۆژئاوا بکەن، چۆن زوڵم و ستەم له یەکتری ئەکەن، دەست درێژی بۆ سەر ناموسی یەکتر ئەکەن، کەس له کەس ئەمین نیه کچانی خوار تەمەن هەژدە ساڵ دەست درێژیان ئەکرێته سەر و زۆرینەیان کراونەته ژن، و منداڵی زۆڵ و بێ باوك و دایك زۆرن به هۆی دەست درێژیان بۆ سەر یەکتر، دۆزینەوەی کچێکی پاک که نەبووبێته ژن زۆر ئەستەمه، واته به کورتی هیچ ڕەحم و سۆزێك له نێوانیان بوونی نیه.

هەر بۆیه اللَّه عزوجل دەربارەی جوولەکەکان دەفەرمووێت:

﴿لَا يُقَـٰتِلُـونَكُمْ جَمِيعًـا إِلَّا فِى قُـرًى مُّحَصَّـنَةٍ أَوْ مِـن وَرَآءِ جُـدُرٍۭ بَأْسُـهُم بَيْـنَهُمْ شَـدِيدٌ تَحْسَـبُهُمْ جَمِيعًـا وَقُلُـوبُهُمْ شَـتَّىٰ ذَٰلِـكَ بِـأَنَّهُمْ قَـوْمٌ لَّا يَعْقِلُـونَ﴾[1] واتە: ئەوەنـــدە ترسنۆکن کوشتارتان لەگەڵ ناکەن بەکۆمەڵ، مەگەر لەو شارانەدا بەقەڵاو خەندەق قـاییمکراون، یـان لەپشـتی دیوارەکـانی ماڵەکانیانـەوە، چونکـە دژایەتیی ناو خۆیان دژایەتیەکی سەختە، وا دەزانیت هـەموو پێکـەوەن و کۆکن لەکاتێکدا دڵەکانیان لێکجیان و یەك ناگرن، ئەوەش چونکە ئەوانـە گەل و کۆمەڵێکن تێناگەن لە دەرەنجامی کاری خۆیان.

بەڵێ ئەوان بۆیە لە دڵەوە برا نـین و ڕق و دوژمنـداری لـە نێوانیـان هەیە چونکە اللَّه پەرست نین و ئامانجیـان لە ژیـان تەنهـا تێرکردنـی نەفـس و شوێنکەوتنی هەواو و ئـارەزووە، بەڵام ئیمانـداران وانـین بەڵکـو بە هـۆی باوەڕ و ئیمانەکەیان بە اللَّه سبحانە و تعـالی دەبـنە یەک دڵ و جەسـتە و یەك خوێن و ڕەنگ.

بۆیە پێش هەموو شتێک بۆ ئەوەی کـار لەگەڵ موسـڵمانان بکەیـن دەبـێ ئیمانێکی بە هێز و پتەومان هەبێت تاکو بەرگەی برایەتی موسڵمانان بگرین، دڵمان خاڵی بکەین، لە ڕق و حەسودی، گومان، جاسوسی و ڕووپامـایی و غەیبەت و بوختان، بە سووک سەیرکردنی یەکتر ، ئەوکات ڕەزامەندی الله تعالی بەدەست دێنین، بەویستی الله تعالی.

[1] - سورەتی الحشر، ئایەتی: (١٤)

ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام ٣٨

دونیا بۆ مرۆڤەکان شوێنی ژیان بەسەر بردنە، بەڵام مرۆڤ بەتەنها ناتوانێ تێیدا بژیت، بۆیە پێویستی بە مرۆڤەکانی تر دەبێ، ئینجا لە نێو ئەو هەموو مرۆڤانە چەن کەسی نزیک و خوێنی هەن، کە خزمی تایبەتن، کە باوک، دایک، برا، خوشک، مام، خاڵ، پور.. هتد ئەمانە بۆ مرۆڤ ئارامی ڕووح و دەرونن، خۆشەویستی و ڕەحم و سۆزێکی زۆر لە نێوانیان هەیە، ئامادەن خۆیان بکەنە قوربانی خۆیان بە کوشتن بدەن لە پێناو دڵخۆشی کەسە نزیکەکانی هەموو ماندوبوون و هەوڵێکی ئەدات، بەڵام ئەم خزمایەتی خوێنیە تەنها سوودی هەیە بۆ دونیا، ئەوەتا الله تعالی دەفەرموویێت: ﴿لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُكُمْ ۚ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾[1] واتە: هەرگیز نە خزمانتان و نە منداڵانتان سوودتان پێناگەیەنن و فریاتان ناکەون، لەرۆژی قیامەتدا، کە ئێوە لە بەر ئەوان دۆستایەتیان دەکەن لەرۆژی قیامەتدا خوا لێکتان جیا ئەکاتەوە(بڕوادارو بێ بڕوا)هەرکەسە ئەنێرێ بۆجێگای شیاو بەخۆی ئەگەرچی کەس و کاریشتان بن و خوا بینایە بەوەی ئەیکەن و هیچی لێناشارێتەوە.

[1] - سورەتی الممتحنة، ئایەتی: ٣

بۆیە بزانە ڕەحمەتتان لێ بێت ئەگەر تۆ لە دونیا ئەهلی تەوحید و ئیمان نەبووی بازۆرترین خزم و کەس و پشتت هەبێ ئەوە لە ڕۆژی دوای سوودیان بۆتۆ نابێ و لێت جیا ئەبنەوە، دەبێ خۆت لە دونیا شارەزای تەوحید کردبێ و چاکە و کوفرت ناسی بێت، کەوابوو تاکو لە ژیانی هەوڵبدە خۆت فێری تەوحید و خۆشویستن و ڕق لێ بونەوە لە پێناوالله تعالی بکە، بۆ ئەوەی لە ڕۆژی دوایی گەر هەموو خزم و کەست لێت جیابوونەوە تۆ ئەهلی بەهەشت و کاروانی خواویستان بیت.

٣٩ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

ژیانی دونیا گشتی تاقیکردنەوەیە ئینجا ئەو کاتانەی هەموو دەرگاکان بەڕووت دائەخرێن و ژیانت تەنگ ئەبێ و بێزار ئەبی لەژیان، بێ هیوا مەبە و هەمیشە میهرەبانی الله تعالی بهێنەرەوە یادت! ئای چەند جار قەدەرەکان بەهۆیەوە ئازاری زۆرمان چەشتووە، چاوەکانمان پڕبووە لە فرمێسک، ئەم دونیا فراوانەمان زۆر لێ تەسک بۆتەوە، کاتێک خەم دامان دەگرێ بەهۆی لەدەستچوونی کەسێکی نزیکمان یان نەمانی نیعمەتێک یان هاتنی بەڵایەک، بەڵام ئەو کاتە نازانین و لەبیرمان چووە کە لەوانەیە لە پشت ئەو ناخۆشییە بەخششێکی الله هەبێت! لەوانەیە خۆشەویستێکمان وون کردووە بۆ یەکجاری، چۆتە لای الله، لەوانەیە ئەگەر بمابایە شەڕ و ناخۆشی و خەم و ماندووبوونێکی زۆر چاوەڕوانی بوایە، کە بە هیچ شێوازێک نەیتوانی بێت بەرگەی بگرێت، یان تووش بوونی بە فیتنە زۆرەکانی دونیا، وون بوونەکەی ئەو بریتی بووە لە ڕەحمەتێک لە لایەن الله-ەوە، بەهۆی دوعایەکی چاکی خۆیەوە، یان دوعای دایک و باوکییەوە، یان کەسێک بووە ڕۆژێک چاکەیەکی لەگەڵ کردووە لە ناخەوە دوعایەکی بۆ کردووە! لەوانەیە خوشکێک کە تووشی تەڵاق دان دێت و ترسێکی زۆری لێ دەنیشێ بۆ داهاتووی لە خەم و ئازار، وا گومان دەبات ئیتر ژیانی ئەو تەواو بوو، بەڵام تۆ چووزانی

لەوانەیە پاش ئەو مێردە یەکێکی باشتر بێتە ژیانت! یان کاتێک دایکێک زۆر ئازار دەچێژێ بە دەست مناڵەکانی، بێ بەشە لە چاکەکانی، تخوا پێی بڵێن ئەم بارودۆخە بەردەوام نابێ، گومانەکانت چاک و باش بکە، ئەی دایکەکەم لەوانەیە الله هیدایەتییان بدات و سنگییان فراوان بکات و ببنە خزمەتکاری زۆر باش بۆت.

یان لەولاوە سەرێک بدە لە نەخۆشخانەکان، سەدەها و هەزارەها نەخۆش دەبینی ئومێدی چاک بوونەوە هەرگیز بەدی ناکەی، فرمێسک و تەمی خەم هەموو نزیکەکانی داگرتووە، تۆ چووزانی لەوانەیە الله بیەوێ پلەکانی ناو بەهەشتەکانی بۆ بەرز بکاتەوە و گەردێک تاوانی لەسەر نەهێڵێ، بیەوێ هەر لە دونیا ڕازیبوون و خۆشەویستی خۆی ببەخشێ، تۆ چووزانی لەوانەیە شیفا زۆر لێیەوە نزیک بێت.

بۆیە ڕەحمەتتان لێ بێت هەرگیز بیرت نەچێت بیری هەموو ئەوانەی لە ناخۆشی و تاقیکردنەوی سەختدان بهێنەوە و پێیان بڵێ: ﴿لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا﴾[1] واتە: تۆ چووزانی لەوانەیە الله دوای ئەوە کار و بارودۆخێکی تر بێنێتە پێشەوە.

بۆیە هەرگیز نەکەن بێ هیوابن لە هیچ حاڵێك چونکە تۆ نازانی کەی الله دەرگای ڕەحمەتی لێت دەکاتەوە، بۆیە هەمیشە ئارامگربە.

---

[1] - سورەتی الطلاق ئایەتی: (١)

٤٠ ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام

براکانم بابزانین الله تعالى هەڕەشەیەکی توند و لەناو بردنێکی پڕ سزای بۆ کێ هەیە؟! کە بەم شێوە ترسناکە هەڕەشەی کردووە، بۆ گەورەترین و سەرداری هەموو پێغەمبەران محمد ﷺ کە ئەگەر قسانێک بکات بەناوی الله وە بەبێ ئەوەی وەحی بۆ کرابێ، ئەوە لێی قبوڵ نەدەکرا.

هەروەکو الله تعالى دەفەرمووێت:

﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيل * لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ * ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِين﴾[1]

واتە: ئەگەر محمد ﷺ بەدەم ئێمەوە هەندێ ووتە و قسەی هەڵبەستایە. بێگومان ئێمە بەدەستی خۆمان تۆڵەمان لێ دەسەند. وە پاشانیش شادەماری کە لە پشتەوە دەگات بە دڵی دەپچڕێنین، واتە: بە خراپترین شێواز لەناوی دەبەین.

کە حاشا هەرگیز پێشەوای ئازیزمان ﷺ ئەمەی نەکردووە و شتێکی بەحەزی خۆی دانەهێناوە لە شەریعەتی ئیسلام.

﴿وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ﴾[2] واتە: وە قسەو گوفتاری (پێغەمبەر ﷺ) لەڕووی هەواو هەوەسەوە نیە، جاکەسێ ئاوابێ چۆن ڕێگە ون ئەکات؟!

---

[1] - سورەتی الحاقة، ئایەتی: (٤٤ تا ٤٦)

[2] - سورەتی النجم. ئایەتی: (٣)

بەڵکو هەرچ فەرمانی کردووە گشتی وەحی و ئەمری الله تعالی بووە.
﴿إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾[1] واتە: ئەو قورئانەی کە ئەو دەیڵێت، جگە لەوە کەبە وەحیی بۆی دەنێرێ، هیچیتر نیە، واتە: ئەم قورئانە هەر لەلایەن خواوەیە.
ئەمە چ جای ئەوەی کە پێغەمبەر نەبێت و بە ڕای خۆی قسە بکات!!
ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە کەس بۆی نیە هیچ شتێکی بەحەزو ئارەزووی خۆی بڵێت لەسەر ئەم دینە بەناوی اللە تعالی ئەگەر پێغەمبەرێکی نێردراویش بێت، چ جای کەسانی تر کە قسە بکەن لە دینی الله دا بە ئەقڵ و بۆچوونی خۆیان شت دابهێنن و دابتاشن و بە بۆچوونی خۆیان لێک بدەنەوە، ئەمە گومڕایە پەنا بەالله تعالی.
کەوابو هەمیشە ئاگاداربە براکەم هەرگیز نەکەی حەق ببەستیتەوە بە هیچ کەس و مەلا و بانگخوازێک و مافی ئەوەی بدەیتێ بەناوی دینی الله وە بە ڕای خۆی قسە بکات بەبێ ئەوەی هیچ بەڵگەیەکی پێ بێت و ئینجا خەڵکیش پەیوەست بکات وەها اللە بپەرستن کە خۆی دەیەوێت و بە پێغەمبەرەکەی ﷺ پێی گەیاندووین.
بۆیە بۆ هەموو کێشەو شتێک بگەڕێوە بۆ بەڵگەی قورئانی پیرۆز و فەرموودەی پێغەمبەری پێشەوا ﷺ نەک فلان مەلا و گرووپ وایان گوت و وا دەبێت، تاکو لە دونیا و دواڕۆژ سەرفراز و بەختەوەربیت.

[1] - سوورەتی النجم، ئایەتی: (٤)

لە کۆتایی

براو خوشکانم بۆمـان ڕوون بـوویەوە لەم کتێـبە کە ئـێمەی موسـڵمان، چ بەرنامە و شەریعەتێکی پڕ لە جوانی و دادوەریمان هەیە، کە الله تعالى ئەم قورئانەی بۆ ئێمەی موسڵمانی کردۆتە ڕەحمەت و خۆشـی و بەخـتەوەری ئەگەر دەستی پێوە بگرین، چونکە ئەم قورئانە ڕێگا ڕۆشنکەرەوەی شـەوە زەنگ و تاریک و وێلەکانە، ئارامی و ڕووناکی دڵە مردووەکانە، تەنـانەت ڕەحمەت و میهرەبانیە بۆ سەرجەم بوونەوەران، تـاکە یاسـای سـەر ڕووی زەوییە بۆ خۆشبەختی و کامەرانی.

بۆیـە پێغەمبـەری ئـازیز ﷺ ئامۆژگـاری کـردووینە بـۆ ئەوەی لە دونیـا سەرلێشواو نەبین، دەست بە قورئـانەوە بگـرین، هەروەک فەرمـوویەتی:

(تَرَكْتُ فِيكُمْ شَيْئَيْنِ لَنْ تَضِلُّوابَعْدَهُمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّتِي)[1]

واتە: دوو شـتم لە ناوتانـدا بەجـێ هێشـتووە ئەگەر دەسـتی پێـوە بگـرن هەرگیز گومڕانابن ئەویش قورئان و سونەتە.

---

[1] - أخرجه الدارقطني في "السنن" (٢٤٥/٤) ، والبزار في "مسنده" (٨٩٩٣) ، والحاكم في "المستدرك" (٣١٩) ، وأبو بكر الشافعي في "الغيلانيات" (٦٣٢) ، والبيهقي في "السنن الكبرى" (٢٠٣٣٧)

بۆیە هەر فەرمانێك لە قورئان و فەرمووده شیرینەکان هاتبوو، پێویستە موسڵمان ملکەچی بێت تاوەکو الله تعالی ژیانێکی پڕ لە خۆشی و نازو نیعمەت ببەخشێت بە هەر یەکێکمان لە دونیا و دوارۆژ.

کوفر بۆ سەرخستنی یاسا دەسکرد و حەزە پیسەکانیان، تەواوی قوربانی و هەولی خۆیان ئەدەن بۆ بڵاوکردنەوەی، کەچی ئێمەی موسڵمان لە خەوی خەفڵەت و بێئاگای نغرۆر بووینە، هەر خەمان خۆشی و ڕابواردنە کاتی و براوەی ئەم دونیاییە.

بۆیە برایانم ڕەحمەتتان لێ بێت با هەر یەکەمان لای خۆیەوە، هەوڵ بدات کەسە نزیکەکانی لە قورئان و حوکم و فەرمانەکانی الله تعالی شارەزا بکات، تاکو کۆمەڵگامان جیلێکی نەوەی قورئانی تێدا دروست دەبێ و خۆشەویستی الله تعالی و قورئان نەگۆڕنەوە بەهیچ خۆشی و ڕابواردنێکی ژیانی ئەم دونیا کاتیەدا، تاکە هەوڵ و کۆششیان ژیانی دوارۆژ و بەهەشت دەبێت.

اللهم اجعل القرآن الكريم قائدنا وسائقنا الى جناتك جنات النعيم.

براتان: عبدالله خاکی

خوێنەری بەرێز: داوام وایە دوای خوێندنەوەت ئەم کتێبە بیدەی بە هاوڕێی و ناسیارەکانت تاکو بۆت ببێتە خێری نەبڕاوە بە ئیزنی خوی گەورە.